

Dokumenti jugoslovanske državne komisije o groznem postopanju Nemcev z jugoslovanskimi vojnimi ujetniki

Sovjetski tožilec Pokrovski je nadaljeval na zasedanju 14. februarja z navajanjem obtožbenega materiala o fašističnih zločinih, ki so jih zagrešili nad vojnimi ujetniki.

Pokrovski je utemeljeval svoja izjava na uradnih poročilih, ki jih je predložila v imenu jugoslovanske vlade delegacija državne komisije za vojne zločine v Nürnberg in je izjavil o zločinih proti jugoslovanskim vojnimi ujetnikom med drugim:

Z borci Jugoslovanske armade, ki so padli v ujetništvo nemških čet, so strašno grodo ravnali. Fizična mučenja kakor tudi moralna, dalje množična streljanja — vse to je bil samo del splošnega sistema, ki so ga izvajali. Kakor povsod drugod, so Nemci tudi tu dobro vedeli, kaj delajo. Da bi se vsaj do neke stopnje opravičili, pred očmi sveta za to, kar so počeli, so nazivali jugoslovanske vojne ujetnike, so nazivali jugoslovanske armade, so nazivali jugoslovanske armade v vseh dokumentih, ki so se nanašali nanje, kot »banditec«.

Nato je citiral Pokrovski uradno poročilo jugoslovanske državne komisije o streljanju vojnih ujetnikov in o kazenskih odpravah proti civilnemu prebivalstvu.

V jugoslovanskem poročilu je med drugim rečeno: Kjer koli so Nemci odpeljali »banditec«, povsod je šlo za edinec »narodno osvobodilne vojske in partizanskih oddelkov Jugoslavije, ki so bile že od samega začetka formirane po predpisih mednarodnega prava. Te edince so vodile pod poveljstvom vojaških komandantov in v jasni vojaški značkanje oboroženo borbo proti fašističnemu okupatorju in so kot take uživale polno priznanje vseh zaveznikov.

V jugoslovanskem poročilu, ki pojasnjuje razloge, zakaj so nazivale nemške oblasti edince Jugoslovanske armade kot »banditec«, borec pa kot »banditec«, je rečeno: Čeprav nosijo v nemških poročilih naše divizije, brigade, bataljoni v vsakem podimnem slučaju svoje pravno ime in številko, se vendarle naziva celokupna naša armada v istih nemških poročilih kot »banditec in sicer iz zelo enostavnega razloga. Na ta način poskušajo Nemci, da nam odvzamejo pravice, ki pripadajo drugi strani v vojni in si prilaščijo pravico, da ubijajo vojne ujetnike in ranjence in da stvorijo podlago za represalije proti mirnemu prebivalstvu, češ da daje »banditom« svojo pomoč.

Pokrovski navaja pred sodiščem dokumente jugoslovanske vlade, ki so jih zaplenili v nemških zbirkah listin. Iz teh dokumentov je razvidno, da je nemški general Haslun po vsem odkrito priznal, da je zaigral nemški oddelek polkovnika Kristela po končanih »nočnih borbah« s elitskimi banditskimi oddelki 4 vasi in uničil 1 bolnico.

Pokrovski prehaja nato na analizo navodil, katera je dal nemški general Kubler svojim četam o tem, »kako naj postopajo v boju«. V njegovem strogo zapnem ukazu, ki ga je poslal 118. nemški lovski diviziji, je rečeno, da morajo ujetnike, ki so se odkrito udeležili boja proti nemškim oboroženim silam, takoj po zasiljanju streljati.

Pokrovski navaja nato vrsto dokumentov iz jugoslovanske obtožnice. Vse te dokumente so zaplenili v arhivih zločincev. V enem teh dokumentov, ki je priloženo jugoslovanski obtožnici, je med drugim rečeno: 9. maja 1941 so odvlekli Nemci iz neke partizanske bolnišnice bolnike in bolnice v okovih. 10 bolnikov, ki niso mogli hoditi, so prisilnili ob zid ter jih postrelili, njihova trupla pa so pometali na kupe drv in jih sežgali.

V nekem drugem jugoslovanskem dokumentu je med drugim rečeno: 5. junija 1941 so ujeti Hitlerjevi zločinci 2 borca narodno osvobodilne vojske Slovenije, katerima so z bajoneti izmalili obraze in jima izdrli oči. Potem so ju vprašali, če lahko vidita svojega tovariša Tita. Nato so poklicali kmete na trg in so jima pred njimi odsekali glave.

Pokrovski pripominja, da je priloženo slupno z jugoslovansko obtožnico sodišču tudi precejšen fotografski material, ki so ga zaplenile edince Jugoslovanske armade pri samih nemških vojakih. Nemci so po svoji stari navadi napravili precej posnetkov o svojih zločinih.

Pokrovski navaja nato pred sodiščem sporočila, ki jih je podpisal poveljnik SS-oddela in policijskih čet 18. vojnega okrožja Gruppenführer in generalmajor policije Röener. Iz tega sporočila je razvidno, da so obešali in streljali ujele borce jugoslovanskih oboroženih sil.

Pokrovski nadaljuje, da je iz poročila državne komisije razvidno, da so zapisniki iz konference, ki jih je imel Gauleiter Spodnje Štajerske s svojim štabom, prav tako neizpodbitni dokazi o uničevanju ujetih borcev Jugoslovanske armade, kar so izvajali načrtno in sistematično po vsej Jugoslaviji.

Nato govori Pokrovski o trpljenju jugoslovanskih ujetnikov v nemških taboriščih in o onem delu ujetnikov, ki ni bil neposredno uničen in katerega so

prestavili v posebna taborišča, kjer so uničevali ujetnike s postopnim stradanjem in najtežjimi deli. Pokrovski se je predvsem zadržal pri nemških taboriščih z jugoslovanskimi ujetniki na Norveškem in navedel sledeče podatke iz jugoslovanske obtožnice:

Eno teh taborišč so ustanovili v Betenu. Tu je bilo kakih 1000 jugoslovanskih ujetnikov, ki so v nekaj mesecih pomrli od gladi, bolezni, stradanja, fizičnega mučenja in ubijanja. Vsak dan so morali opravljati najtežja dela na cesti in pri nasipih, delovni čas pa je trajal od zore do 18 pod najstrašnejšimi klimatskimi pogoji. Med delom so ujetnike stalno pretepali, pa tudi v taborišču so z njimi zelo grodo postopali. — 26. novembra 1943 so vdrli nemški vojniki ponoči v ambulanto, izveleki na dvorišče 28 bolnih ujetnikov, jih slekli in jih v strašnem mrazu postrelili. Ostale ujetnike so ponoči pobijali na ta način, da so jih gole zakopavali v sneg. Na ta način so pobili kakih 880 jugoslovanskih vojnih ujetnikov v taborišču Botenu. Ko pa je izbruhnila v tem taborišču epidemija tifusa, so Nemci ozdravili bolnike s streljanjem.

Tožilec citira izjavo norveških strazarjev, ki pravijo, da so ustrelili po izbruhu epidemije tifusa 320 ujetnikov od skupnega števila 900.

Pokrovski citira nato obširno dokument jugoslovanske državne komisije o uničenju jugoslovanskih ujetnikov v Norveški, v katerem je med drugim rečeno:

22. junija 1942 je prispel na Norveško transport 900 ujetih Jugoslovancev. V glavnem so bili intelektualci, delavci in kmetje. Med njimi so bili borci Jugoslovanske armade, ujeti partizani in tako imenovani »politični krivci«. Kakih 400 so namestili v še nedokončanem taborišču v Corgenu, drugi del 500 oseb pa so naselili 10 do 20 km dalje v Osenju. Ljudje so stalno umirali od gladi. V neko barako, v kateri bi normalno lahko stanovala samo šest ljudi, so nastanili več kakor 45 oseb. Zdravil ni bilo. Morali so delati pod najtežjimi pogoji na cestah in v največjem mrazu. V taborišču Ossen so morali spat ujetniki v srajah brez kakršne koli odeje in na golih deskah. Komandant taborišča Dolps je osebno prihajal v barake in vršil pregled. Ujetnike, na katere je naletel v spodnjih hlačah, je takoj postrelil s strojno puško. Prav tako je postopal tudi z onimi, ki so imeli pri pregledu umazane glave.

Tako je ostalo konec leta 1942 od prve skupine 400 ujetnikov v Corgenu še kakih 90 živih. Od 500 ujetnikov, ki so jih konec januarja 1942 privedli v taborišče Ossen, je v marcu 1943 ostalo pri življenju samo še 30.

Tožilec Pokrovski prehaja nato na poglavje jugoslovanske obtožnice, v kateri se navajajo nemški zločini nad ujetniki bivše jugoslovanske vojske v taboriščih po Nemčiji in pravi: Poleg tako strašnega postopanja z ujetniki NOV in POJ so Nemci grodo postopali tudi z vojnimi ujetniki stare jugoslovanske vojske, proti določbam mednarodnega prava in zenevske pogodbe iz leta 1929 o postopanju z vojnimi ujetniki.

V aprilu 1941 so Nemci odvedli takoj po zasedbi jugoslovanskega ozemlja kakih 300.000 vojakov, podčastnikov in častnikov.

Državna komisija razpolaga s številnimi dokazi o slabem in protipravnem postopanju s temi ujetniki. Tukaj navajamo samo nekaj primerov: leta 1943, so Nemci oddvojili v taborišču za častnike »Ollag 6c« v Osnabrücku 700 ujetih jugoslovanskih častnikov in jih namestili v posebnem kazenskem taborišču z nazivom taborišče »Dc«. Tu so vse naselili v štirih barakah in jim prepovedali vsak stik z ostalim delom taborišča, postopanje proti njim pa je bilo še v večjem nasprotju z zenevsko konvencijo, kakor pa je to bilo z ostalimi ujetniki. V tem taborišču so bili oni, ki so jih smatrali Nemci za pristaše narodno osvobodilnega gibanja in so uporabljali proti njim zelo pogosto razne kolektivne kazni.

Nemci so se igrali z življenjem ujetnikov in so često iz gole objesti streljali na nje. Tako je streljal na primer v taborišču Osnabrück 11. jan. 1942 nemški stražar na skupino ujetnikov in težko ranil kapetana Petra Lozinčiča. 26. julija je streljal neki stražar na skupino častnikov, 2. septembra pa neki drugi stražar na jugoslovanskega poročnika Vladislava Vajca, ki je bil ranjen in je obelzjal pohabljen. 18. decembra 1942 je streljal neki stražar na skupino častnikov, ki so gledali iz svoje barake angleške ujetnike. 21. junija 1943 je streljal stražar na jugoslovanskega podpolkovnika Branka Popadiča. 26. aprila 1944 je streljal nemški podčastnik na poročnika Vladislava Gajgerja, ki je kmalu izdihnil zaradi zadobljenih ran. Prav tako so postopali v vseh ostalih taboriščih, kjer so bili ujeti jugoslovanski častniki in vojniki.

„Potrebno je, da se omeji svoboda propagande tam, kjer je naperjena proti miru in varnosti — tam, kjer ogroža demokratične narode“

je izjavil Višinski na plenarnem zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov

London, 16. febr. Tass poroča: Na plenarnem zasedanju Generalne skupščine sta v zvezi z resolucijo glede vprašanja beguncev govorila delegata Združenih držav Amerike in Velike Britanije. Nato je povzel besedo šef sovjetske delegacije Višinski, ki je rekel:

»Obžalujem, da moram tudi drugi nasprotovati mišljenju predvsem naših prijateljev — predstavnikov ameriške in britanske delegacije. Vendar bi se rad dotaknil gotovih govorov. Gospa Roosevelt je v svojem govoru kritizirala amandamente, ki sem jih v svojem prvem govoru zagovarjal v imenu sovjetske delegacije. Gospa Roosevelt je v svojem govoru načela pomembno načelo vprašanje, glede katerega smatram za potrebno, da tudi jaz podam svoje stališče.

Gospa Roosevelt je zagovarjala pred nami stališče neomejene svobode, in med drugim tudi svobodo propagande. Ta teza je predvsem zgrešena zaradi tega, ker v nobeni državi, v nobeni državi do sedaj ni nikoli obstajala in niti danes ne obstaja absolutna, neomejena svoboda.

V vsaki dobi zgodovine človeške družbe, v vsaki posamezni državi je vladala gotova omejitev osebne svobode. Omejitve ne obstajajo samo za posamezne osebe, ampak tudi za celotne države in narode. V tem smislu torej teza o neomejeni svobodi ne temelji na stvarnosti.

Zgodovina civilizirane družbe nas uči, da so obstajale in da še obstajajo omejitve, ki so določene z zakoni, zlasti s kazenskimi zakoni, ki posameznikom prepovedujejo, da izvajajo svojo voljo, ki bi povzročila škodo drugim ljudem in celokupni družbi.

Zakon omejuje voljo posameznikov. Ako posameznik izraža svojo voljo, ne glede na zakon ali celo proti zakonu, izvršuje kazensko dejanje, ki se v vsaki državi kaznuje.

Dobro je znano, da obstajajo omejitve svobode akcije celokupnih držav in narodov, kakor na pr. omejitve glede napadalske politike, ki je naperjena proti demokratičnim državam.

Dobro je znano, da demokracija sama po sebi predstavlja omejitev tiranije. Demokracija pomeni omejitev tiranije, oni pa, ki tega ne vidi ali ne razume, zapada težki zmoti. Svobode v interesu demokracije ne smemo zamenjati s svobodo, ki je naperjena proti demokraciji, proti ljudstvu.

Tudi hitlerjevska vlada je zahtevala, da se Nemčiji prizna neomejena svoboda akcije v zvezi z njenimi napadalskimi načrti in nameni. Toda demokracija se je dvignila in zastavila pot hitlerjevske državi.

Demokratične svobodoljubne države so vsilile omejitve zločinski volji hitlerjevcev in dosegle to na tak način, da se hitlerizem nikoli več ne bo dvignil. To je velika zgodovinska zasluga demokratičnih držav, ki so ukrotile zločinski voljo hitlerjevske države, ki je sedaj uničena.

Proglasitev načela neomejene svobode, ki ne odgovarja zgodovinski resničnosti, ni nič drugega, kakor stari preživeli liberalizem, ki životari in ki noče upoštevati življenjskih resničnosti. To je enostavna fraza, ki s svojo lepoto poskuša prikriti življenjsko neresnico. Glejte, tako je treba načelno gledati na vprašanje svobode volje.

Ob priliki volitev v okrajne in sektorske odbore SIAU v Trstu so tržaške ljudske množice minulo nedeljo ponovno pokazale svojo voljo, da hočejo nadaljevati začrtno pot in se boriti proti vsem naklanjam reakcije. Volivci so izglasovali več resolucij, naslovljenih maršalu Titu in namestnikom zunanjih ministrov petih velesil v London.

Volivci prvega rajona so naglasili v resoluciji, naslovljeni maršalu Titu:

»Ob priliki svobodnih volitev v odbor prvega rajona SIAU mesta Trsta izražamo želje vsega prebivalstva rajona, ki želi, naj pripade mesto Trst kot sedma federalna enota FLRJ. To je edina rešitev, ki lahko zagotovi antifašističnemu ljudstvu boljšo bodočnost na gospodarskem in socialnem polju, bodočnost, kakršno si je zaslužilo s svojimi velikimi žrtvami, doprinesenimi za doseg demokratičnih idealov.«

Resolucija namestnikom zunanjih ministrov pa se glasi:

»V pričakovanju pravične rešitve problema Juljske krajine in Trsta, ki ne more biti v nasprotju z željami in

Načelo neomejene svobode volje posameznikov ne more obstajati in ni nikoli nikjer obstajalo. Ali je potrebno, da to vprašanje dvignemo do teoretične višine načel, kot so to tukaj poskušali naši ameriški in britanski prijatelji? Smatram, da to ni potrebno. Stvar je veliko enostavnejša in poskušal vam bom na kratko pojasniti, zakaj je tako enostavna.

Dejansko se sploh ne postavlja vprašanje omejitve svobode propagande, govora in tiska. Gre le za omejitev svobode propagande tam, kjer je ta propaganda naperjena proti miru in varnosti, tam, kjer ogroža demokratične narode.

Teža vprašanja ni mogoče obravnavati v abstraktni obliki, ki sta to tukaj poskušala gospa Roosevelt in Mac Neil. Tukaj gre za propagando v begunskih taboriščih, ki ima namen, da organizira borbo proti državam — članicam Združenih narodov. Taka propaganda ni dovoljena.

Dejstvo je, da se v begunskih taboriščih za poljske, jugoslovanske in druge državljane izvaja sovražna ideološka propaganda, ki ima namen, da jih vzpodbudi proti Titovi vladi, proti jugoslovanskemu ljudstvu, ki gre za tem, da demoralizira poljske vojske in da jih vzpodbude proti poljski vladi, ki so jo priznale velike sile.

Dejstvo je, da se v teh taboriščih med begunci iz Sovjetske zveze izvaja intenzivna in načrtna propaganda proti Sovjetski zvezi z namenom, da ti ljudje odklonijo povratek v Sovjetsko zvezo.

Ti pojavi niso nič drugega, kakor podpivanje k izdaji, k najtežjemu zločinu. S svojimi predlogi hočemo storiti konec tej zločinski propagandi, ki zastruplja dušo in voljo ljudi, ki večkrat postanejo žrtve prevare in psihičnega pritiska.

Tukaj smo imeli priliko, da slišimo radodarne fraze o svobodi govora in o nedovoljenosti omejevanja take svobode. To je potrebno, toda ono, o čemer mi govorimo, ni svoboda govora, ampak zločinska zloraba take svobode. Ne smemo dopustiti, da bi se prevarali zaradi lepih besed. Ali nas zgodovina v ničemer ni izučila? Spomnite se, da je Hitler iz propagandnih razlogov imenoval hitlerjevske države narodno-socialistično državo, čeprav ni imela nič skupnega z nemškim narodom, nič skupnega s socializmom.

Upam, da v vrstah tega spoštovanega zbora ne bo med nami različnih mnenj glede ocene tega splošno znanega dejstva. Ali se niso Hitler in njegovi sodelavci Ribbentrop, Göbbels, Göring, Hess in drugi posluževali besed o socializmu in nacionalizmu ter s prevaro pripravili in izzvali orjasko vojno proti svobodi in neodvisnosti narodov?

V svojem govoru je MacNeil izjavil, da bodo iz britanskega leksikona izbrisane tri najdragocenejše besede »strpnost, pravica in usmiljenje«, ako bodo naši predlogi sprejeti. Vprašal bi MacNeila, ali v preteklosti ni bilo že preveč strpnosti, ki so jo svobodoljubni narodi tako drago plačali, zlasti pa Rusi, Ukrajinci, Belorusi in celotno sovjetsko ljudstvo.

Ni mesta za strpnost, ki jo proglašata britanska in ameriška delegacija, to je strpnosti nasproti sovražni propagandi, ki se izvaja v begunskih taboriščih in ki neizogibno vodi do izoblikovanja središč za napad. Nam taka strpnost ni potrebna.

na. Mi se ji odrekamo. Mi jo zavračamo, sovjetsko ljudstvo je tega sito.

V Sovjetski zvezi je uničenih 1710 mest in na desetisoče vasi, opustošena so celokupna področja, milijoni sovjetskih ljudi so izgubili svoja življenja. Zaradi tega smo proti taki strpnosti, ki je svoj čas dala hitlerizmu priliko za nastop proti tej strpnosti, ki nosi naslov »München«.

MacNeil je prav tako rekel, da ne razume, kaj se razume pod besedo propaganda in da je tako pojmovanje nasprotno definiciji. Prepričan sem, da temu ni tako. Pojem »propaganda« je izredno preprost in jasn. Toda, da bi ga še boljše raztolmačil, bi rekel naslednje: »Ne smemo dopustiti, da se izvaja sovražna propaganda, poudarjam — sovražna propaganda, v taboriščih za begunce. To je propaganda, ki ima namen vzpostaviti fašistična središča za napad na našo državo in na druge demokratične države.

Končno je tu nekdo govoril o nekih vrstah sumničev. Zakaj se stalno govori o sumničevih? To sicer spominja na staro zgodbo iz diplomatske preteklosti, ko je po smrti Talleyranda, enega izmed glavnih sodelavcev dunajskega kongresa, neki znani diplomat onega časa rekel: »Zanimivo bi bilo zvedeti, kaj je dejansko on mislil.« Glejte, kako daleč dvomi lahko gredo. Odklanjaj ugovor, s katerim se izraža dvom nasproti nam, in naslavljaj ta ugovor na naslov onih, ki so ta dvom izrazili. Ko je gospa Roosevelt pojasnjevala svoje ugovore proti predlogom, ki jih je predložila sovjetska delegacija, je trdila, da bi ti predlogi lahko privedli do takih komplikacij, da bi morali tudi Francovi vladi izročiti španske republikance. Ali je mogoče, da se to vprašanje postavlja na tak način? Ali lahko o tem resno govorimo? S svojimi predlogi zahtevamo, da se izročajo kvizlingovci, izdajalci in vsi zločinci. Kakšno zvezo imajo s tem španski republikanci?

V svojem predlogu zahtevamo, da se vladam demokratičnih držav izročijo izdajalci. V kakšno zvezo pride s tem Franco? Reči to, kar je v zvezi s tem vprašanjem rekel predstavnik ameriške delegacije, pomeni priti do skrajne točke nekakega pojmovanja o svobodi govora.

Zaradi tega ponovno načenjamo pred Generalno skupščino vprašanje o prepovedi izvrševanja propagande v begunskih taboriščih, ki bi bila naperjena proti interesom Združenih narodov, da se ne bi še vnaprej zastrupljale duše in izpodkopavale želje beguncev, da se vrnejo v svoje države. Smatramo, da so naši predlogi, v katerih se v bistvu postavlja zahteva, da se ne dopusti taka propaganda v begunskih taboriščih, zakoniti in popolnoma upravičeni.«

Londonsko zasedanje skupščine Združenih narodov končano

London, 16. febr. (Tanjug) Generalna skupščina Združenih narodov je imela v četrtek svoje zaključno plenarno zasedanje. Skupščina bo nadaljevala s svojim delom sledečega septembra v Združenih državah Amerike.

Tržaški antifašisti izražajo v svojih resolucijah maršalu Titu in namestnikom zunanjih ministrov petih velesil željo, da postane Trst sedma federalna republika FLRJ

Ob priliki volitev v okrajne in sektorske odbore SIAU v Trstu so tržaške ljudske množice minulo nedeljo ponovno pokazale svojo voljo, da hočejo nadaljevati začrtno pot in se boriti proti vsem naklanjam reakcije. Volivci so izglasovali več resolucij, naslovljenih maršalu Titu in namestnikom zunanjih ministrov petih velesil v London.

Volivci prvega rajona so naglasili v resoluciji, naslovljeni maršalu Titu:

»Ob priliki svobodnih volitev v odbor prvega rajona SIAU mesta Trsta izražamo želje vsega prebivalstva rajona, ki želi, naj pripade mesto Trst kot sedma federalna enota FLRJ. To je edina rešitev, ki lahko zagotovi antifašističnemu ljudstvu boljšo bodočnost na gospodarskem in socialnem polju, bodočnost, kakršno si je zaslužilo s svojimi velikimi žrtvami, doprinesenimi za doseg demokratičnih idealov.«

Resolucija namestnikom zunanjih ministrov pa se glasi:

»V pričakovanju pravične rešitve problema Juljske krajine in Trsta, ki ne more biti v nasprotju z željami in

interesi širokih ljudskih množic, ker so toliko doprinesle k skupni zmagi demokratičnih sil sveta. Vam pošiljamo iskrene pozdrave in želimo, da bi Vaše delo čimprej pripeljalo do uresničitve želje vsega demokratičnega prebivalstva, ki hoče živeti v FLRJ s Trstom kot sedmo federalno republiko.«

Volivci II. rajona SIAU so poslali v London tole resolucijo:

»Zbrani na Okrajni skupščini pri volitvah svojih političnih organov v okviru SIAU se obracamo na Vas, ki zastopate vlado petih zaveznih velesil, ki jo je večina našega prebivalstva že večkrat izrazila, ko je zahtevala priključitev Trsta k FLRJ kot sedme zvezne republike. Velike žrtve, ki smo jih doprinesli k skupni zmagi svobodoljubnih narodov, nam vlivajo zaupanje, da se ne bo storila krivica tistim, ki so z lastno silo ob podpori JA premagali in zapodili okupatorja iz svojega mesta.«

Delegati II. rajona SIAU so poslali namestnikom zunanjih ministrov naslednje pismo:

»Okrajna skupščina SIAU III. rajona Trsta vam pošilja ob priliki svoje plenarne skupščine tople pozdrave v pričakovanju, da bo vprašanje Juljske krajine in Trsta rešeno v duhu Atlantske listine z upoštevanjem volje ljudskih množic, ki so neštokrat z demonstracijami, stavkami in protesti pokazale svojo željo, da hočejo živeti pod vladjo svojih ljudskih oblasti v sedmi republiki FLRJ maršala Tita.«

V pismu maršalu Titu pa volivci III. rajona naglašajo, da je vse pošteno ljudstvo Juljske krajine sodelovalo v osvobodilni borbi pod njegovim vodstvom. Zato ga naprošajo, da z vsemi silami podpre pravične zahteve tržaškega ljudstva po priključitvi Trsta kot sedme federalne republike k FLRJ.

Delegati četrtega rajona v resoluciji namestnikom zunanjih ministrov izražajo prepričanje, da so 42.000 mrtvih, 100.000 izgnanih in na stotine požganih vasi dovolj jasn dokaz za voljo ljudstva Juljske krajine po priključitvi k FLRJ in združitvi z jugoslovanskimi narodi, s katerimi se je skupno borilo, trpelo in zmagalo.

Delavci in nameščenci iz cone B pozivajo na prvomajsko tekmovanje vsa jugoslovanska državna avtomobilska podjetja

Delavci in nameščenci državnega avtomobilsko-prometnega podjetja v Divači pri Trstu, članjeni v ESZDN za Slovensko Primorje, so pravilno razumeli novoletno poslanico maršala Tita železniškim in transportnim delavcem in nameščencem, v kateri je govoril o važnosti, napakah in potrebah pri reorganizaciji in obnovi prometnih podjetij. Resolucija, ki so jo poslali maršalu Titu avtomobilsko-prometnim delavcem iz cone B, dokazuje, da so pripravljene z vsemi silami tekmovati na obnovi prometa, zavedajoč se usodne povezanosti s Titovo Jugoslavijo, ki bo tudi njim prinesla lepše življenje v bodočnosti. V svoji resoluciji pozivajo vsa prometna podjetja v Jugoslaviji, naj se jim pridružijo v prvomajskem tekmovanju za čimprejšnjo obnovu prometa in konsolidacijo gospodarskih razmer v FLRJ. V svoji resoluciji dne 6. februarja pišejo:

»Dragi tovariši maršal! Na množičnem sestanku enotnega delavskega sindikata pri državnem avtomobilsko-prometnem podjetju v Divači smo vsi delavci, sofarji, mehaniki in nameščenci sklenili pristopiti k prvomajskemu tekmovanju. Tekmovati hočemo med seboj, istočasno pa pozivamo vse uprave, prevzemne in transportne baze avtomobilskih prometnih podjetij v FLRJ, da se pridružijo našemu tekmovanju.

Za tekmovanje smo se odločili, ker smo pravilno razumeli Tvojo novoletno poslanico. V polni meri razumevamo potrebo po čim intenzivnejšem tekmovanju po celotni državi, ki je dala največ človeških in materialnih žrtev v veliki osvobodilni borbi. V tekmovanju, ki naj prinese čimveč koristi delovnemu ljudstvu FLRJ, smo stopili, da z dejanja dokazemo svojo voljo in svojo zahtevo, da se vse Slovensko Primorje, vsa Istria, Trst in Gorica kakor tudi Koroska s slovenskim življenjem priključijo k FLRJ.

Naše tekmovanje naj bo izraz bratstva demokratičnega jugoslovanskega in italijanskega naroda in viden dokument

povezanosti vsega delovnega ljudstva delavcev, kmetov in delovne inteligence. Naše tekmovanje je odgovor inozemskim reakcionarnim intrigam, ki hočejo okrniti pravico svobodoljubnega naroda na zapadu naše države do samoodlobe, ki smo si jo priborili v narodno osvobodilnem boju. S tekmovanjem se hočemo odločiti vsem borecem slovenske in italijanske narodnosti, ki so žrtvovali svoje dragocene življenje za svobodo, bodisi s puško v roki ali zaradi preganjanja po fašističnih zločinih in domačih izdajalcih, ali v zaporih in koncentracijskih taboriških. Požgani in uničeni domovi ter opustošeno gospodarstvo zahtevajo od nas nesebično povezano in intenzivno delo v borbi za obnovu. Pokazati se hočemo hvalne Tebi, tov. maršal, ki si nas v svojem modrem vodstvu pripeljal v ugodno zaključno obdobje naše narodno osvobodilne borbe in ki še nadalje neustrašeno zastopaš našo zahtevo po nedeljivosti našega ozemlja.

V tekmovanju bomo uvedli največjo štednjo potrošnega materiala, izboljšali delovne metode, usposobili čimvečje število motornih vozil za čimbolj ekonomično in uspešno vožnjo, ekspeditivno in ekonomično odpravljali zadostno število transportov. Dvigniti hočemo svojo delovno disciplino z vestnim, predanim in točnim izpolnjevanjem svojih dolžnosti, zboljšati organizacijo dela in službe, pristopiti k širokopoteznemu udarniškem delu in dvigniti naš politični in kulturni nivo. Borili se bomo proti vsakemu poizkusu reakcije in proti špekulaciji in sabotaži. Sodelovali bomo s kmetiskim prebivalstvom v vseh važnih problemih našega gospodarstva.

Prosimo Te, ljubljeni tovariši maršal, da sprejmeš s tem pozivom na tekmovanje naše zagotovitve, da Ti bomo tudi iz tega, k FLRJ se ne dokončno priključnega ozemlja vedno sledili v borbi za doseg naših osnovnih pravic. Pritegnili bomo v to borbo vse delovno ljudstvo, dokler ne bomo na meji naše ljubljene države dosegli pravih mejnikov.

Naj živi maršal Tito, prvi delavec Jugoslavije in zastopnik pravih zahtev svobodoljubnega slovensko-italijanskega življa na naši zemlji!

Odredba o ustanovitvi Oddelka za združništvo pri Predsedstvu NVS

Člen 1.

Pri Predsedstvu NVS se ustanovi Oddelka za združništvo.

Člen 2.

Naloga Oddelka za združništvo je: a) da je informativni organ NVS za združništvo v Sloveniji;

b) da je zvezni organ med združništvom in NVS;

c) da vzporedno delovanje združnega gospodarskega sektorja v državnim gospodarskim sektorjem;

d) nadzira delovanje združništva v interesu narodnega gospodarstva;

e) da pripravlja in predlaga Predsedstvu NVS odredbe za napredek združništva v Sloveniji;

f) da izvaja smernice in odredbe, določene od pristojnih organov za združništvo FLRJ.

Člen 3.

Načelnika Oddelka za združništvo in potrebne osebe postavlja predsednik NVS.

Člen 4.

Predsednik NVS bo predpisal s posebnim pravilnikom podrobno organizacijo in poslovanje Oddelka za združništvo.

Člen 5.

Uredba stopi v veljavo z dnem objave v Uradnem listu.

V Ljubljani, dne 15. februarja 1946.

Predsednik NVS:

Boris Kidrič i. r.

Velik ljudski tabor v Postojni

Preteklo nedeljo je bil v Postojni velik ljudski tabor, ki se ga je udeležilo čez 10.000 ljudi iz bližnje in daljne okolice Postojne. Popoldne so se zbrali udeleženci v povorko, v kateri je bilo 110 okrašenih vozov in trije avtomobili, ki so prikazovali narodno osvobodilno borbo in delo ljudstva Julijske krajine. Med petjem partizanskih pesmi je ljudstvo neprenehoma vzključevalo FLRJ in zahtevalo priključitev Trsta in Julijske krajine k Titovi Jugoslaviji. Nato so se zbrali na trgu Miroslava Vilharja, kjer je prisotne v imenu SIAU nagovoril Ivan Regent, ki je med drugim dejal:

»Naše gore, naši hribi, naše grmovje in trnje, naša polja in skalovja so prepolna s krvjo naših najboljših rojakov, ki so padli v borbi proti fašizmu ter za priključitev Primorske k FLRJ. Partizanska mati je izjavila: »Vsi naši dragi sinovi, vsi očetje, hčere in matere, ki so padli, so dali svojo življenja za to, da mi živimo. V imenu vseh teh prisegamo, da ne odnehamo, dokler ne bomo priključeni s Trstom, Gorico in Slovensko Benečijo k FLRJ.« Sekretar poverjenstva PNOO tov. Perovšek pa je v svojem govoru naglasil: »Danes smo se vedno v borbi, ker nas deli krivična črta, borbo vodi naš kmet, ki nima stika s Trstom in Gorico. Toda naj pride kar koli, prišli bomo skupaj, da skupaj zakričimo, da hočemo k FLRJ!«

Popoldne je bila v Mladinskem domu kulturna predstava, v Jamskem hotelu pa je bila odprta razstava partizanskega tiska.

Konferenca AFŽ tržaškega okrožja

Na Opčinah v dvorani Prosvetnega društva se je dne 14. februarja vršila okrožna konferenca AFŽ tržaškega okrožja. Preko 300 žena iz miljskega, tržaškega, sežanskega in nabrežinskega okrožja se je udeležilo te konference, ki se je vršila kot priprava za prvi kongres antifašistič Juljske krajine. Na konferenci so se žene pogovorile o delu, ki so ga do sedaj izvršile, ter izdelale načrt za izvedbo bodočih nalog. Še na nobeni konferenci se niso žene tako živahno udeleževale diskusije. Govorile so o povezanosti italijanskih in slovenskih žena pri delu, o skrbi za šolsko mladino, ki jo morajo matere same vzgajati, ker zlasti v italijanskih šolah poučujejo še vedno fašistični učitelji, ki s svojimi idejami zastrupljajo mladino. Dalje so na tej konferenci ugotovile, da so zadnje mesec imele veliko uspeha pri razširitvi svoje organizacije, tako da se le v posameznih vaseh tržaškega okrožja število organiziranih žen dvignilo za več kot polovico.

S konference so poslale pozdravno pismo tovarišu maršalu Titu, resolucijo Organizaciji Združenih narodov, pozdravno pismo Izvršnemu odboru SIAU Juljske krajine in protestno pismo anglo-ameriški vojni upravi zaradi prepovedi L. Kongresa Antifašistične fronte žena v Trstu.

Seja vlade FLRJ

Beograd, 16. febr. Dne 14. t. m. je bila pod predsedstvom maršala Tita seja vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Vlada je na svoji seji v celoti odobrila delo jugoslovanske delegacije na Generalni skupščini organizacije Združenih narodov v Londonu.

Na seji so sprejeli uredbo o ustanovitvi reparacijske komisije, uredbo o organizaciji in poslovanju komisije za agrarno reformo in kolonizacijo ter zakonski predlog o matičnih knjigah.

Sprejeti so bili sklepi glede vrste tekočih vprašanj.

Izjava predsednika Narodne vlade Bosne in Hercegovine predstavnikom tiska

Danes je predsednik nove narodne vlade republike Bosne in Hercegovine sprejel dopisnike Tanjuga, »Sarajevskega dnevnika«, »Politike« in »Borbe« in podal sledečo izjavo o politiki vlade: Maršal Tito je v svojem ekspozeju, ki ga je podal pred Ljudsko skupščino, potem ko je sestavljal novo vlado FLRJ, postavil naloge, ki stoje pred nami v celi Jugoslaviji. Sedaj gre za to, da jih naša republika hitro izvede in ima v vidu posebne pogoje, ki vladajo v Bosni in Hercegovini. Prva naloga, ki jo ima naša vlada, je izvajanje agrarne reforme, tako da bi agrarni interesi, ki bodo dobili zemljo, mogli to zemljo že spomladaj obdelati. Pri izvajanju agrarne reforme v Bosni in Hercegovini moramo rešiti vprašanje opuščene zemlje, ki spada po zakonu v zemljiški fond, pod pogojem, da se njeni lastniki ne bodo vrnili v roku dveh let. Imamo dve vrsti opuščene zemlje: prva je tista, katere lastniki so izginili v vojni, in druga, katere lastniki so pobegnili v Srbijo, Hrvatsko in v mesta Bosne in Hercegovine. S tem vprašanjem, kot vidite, je tesno povezano tudi vprašanje beguncev na svoje ognjišče iz Srbije, Hrvaške, tako imenovanih muhadžirjev, od katerih je večji del poljedelcev. Mi smo v preteklem letu del teh beguncev (muhadžirjev) vrnili, a ostalo jih je še znatno število v Sarajevu, Banjaluki in še nekaterih mestih. V preteklem letu se niso mogli vrniti zaradi pomanjkanja naših sredstev. Vlada bo pomagala beguncem kakor tudi ostalim našim poljedelcem, da čimprej dobijo strohe, zemljo, najnujnejši inventar in sementje.

Naslednja važna naloga, ki jo mora vlada rešiti, je vprašanje spomladanske setve. Ne sme nam ostati neobdelane niti pedo zemlje. Seme za spomladansko setev je zagotovljeno. Večje so težkoče glede vprežne živine, ker je število traktorjev,

ki jih imamo, nezadostno in imamo kraje, v katerih nam traktor ne more pomagati. Vendar upamo, da bomo to težkočo obvladali, zahvaljujoč se mobilizaciji vprežne živine in vsega orodja, ki je potrebno za spomladansko setev.

V teku preteklega leta smo mi v industriji napravili korak naprej. Večino industrijskih podjetij smo že obnovili. Sedaj pa so pred nami bolj važne naloge. Delati moramo bolj natančno, znižati stroške proizvodnje in tako poceniti naše industrijske izdelke, pravilno postaviti odnos med upravami podjetij in sindikati ter pravdočasno preskrbeti surovine in ostale potrebne stvari. Pri tem delu moramo mobilizirati vso našo javnost, ker bomo samo tako mogli doseči zaželene uspehe v razvoju industrije.

Naša vlada ima nalogo zgraditi in okrepiti deželno trgovinsko podjetje in najti v našem združnem sektorju najboljšo obliko povezave s privatnim sektorjem gospodarstva. Borimo se še dalje neusmiljeno proti špekulaciji in črni borzi.

Vlada bo posvetila veliko pažnje organizaciji javnih del in zaposlitvi našega bivalstva zlasti iz siromašnih krajev. Naša sredstva niso velika, toda nudila nam bodo možnost, nuditi čim večjemu številu državljanov potreben zaslužek.

Delikatna problem, ki ga mora rešiti naša vlada, je reguliranje odnosov med državo in cerkvijo. To vprašanje je načelno rešeno v Ustavi FLRJ z ločitvijo cerkve od države. Odeveč je naglasiti, da naša država želi rešiti to vprašanje na pravi način, ker so o tem govorili večkrat že naši najodgovornejši voditelji. S to želja je prežeta tudi naša vlada.

Upam, da bodo naši vladi pri njenem trudu pomagale vse naše antifašistične organizacije in vse naš narod, kakor je pomagal tudi dosedanjim vladam.

Švabsko-nemški Kulturbund v novi izdaji v Avstriji

Jugoslovanski narodi, zlasti pa Slovenci, dobro poznajo izdajalsko vlogo tako imenovanih »Volksdeutscherjev« v Jugoslaviji, ki so bili organizirani v nacionalsocialnem Kulturbundu in so iz različnih, največ političnih in materialnih razlogov optirali že leta 1941 za Nemčijo. Predstavljali so jedro 5. kolone v Jugoslaviji, ki je s svojim rovanjem pripravljala pohod nemških imperialistov na evropski jugovzhod. Njihova naloga je bila razbiti notranjo enotnost Jugoslavije.

Ti kulturbundovci so po zasedbi Stajerske in Gorenjske po Nemcih tvorili jedro bivšega nacističnega Heimabunda na Stajerskem in Kärntner Volksbunda na Gorenjskem.

Splošno so znani zločini teh »kulturbundovcev«, katerih člani so v aprilu, maju in juniju 1941, ko so nacistične tolpe pregazile in zasušile izdane jugoslovanske narode, najaktivnejše sodelovali v množičnem izseljevanju slovenskih kmetov, delavcev in inteligentov. Slovenskemu, kakor ostalim jugoslovanskim narodom, je takrat grozilo popolno uničenje. Nacistični krvoloki so s strojnimi pobili jeseni 1941 v Mariboru okoli 600 talcev, v Celju nad 350 in izvrševali neštete drugih zločinov, kakor požigov vasi, množične pokolje civilnega prebivalstva ter načrtnega ropanja. Pri tem so nemški fašisti našli verne pomagače v organizaciji »Kulturbund«. Ni bilo pohoda proti partizanski vojski, ne požiga vasi in hiš, ne pretepanja in mučenja v zaporih Gestapa brez sodelovanja nacističnih kulturbundovcev. V tem zločinskem preganjanju jugoslovanskih rodoljubov so se posluževali še strašnejših metod, kakor njihovi fašistični gospodarji.

Tozadevno se sklicujemo na pismo nekoga Jožeta Müllerja iz Graza, katero je objavil časopis »Wahrheit«, organ Komunistične partije za Stajersko in Korosko v št. 20 z dne 24. januarja 1946, pod naslovom »Pisma iz kroga čitatelejev« — Švabsko-nemški Kulturbund:

Josip Müller piše: Kot bivši vojak sem imel dovolj prilike, proučevati razmere v uropani Spodnji Stajerski. Vsega poštenega Avstrijca mora biti sram, ko čita, da prideja Švabsko-nemški Kulturbund v naši državi (Avstriji) manifestacije. Oni, ki so pri vdoru Nemcev napravili Slovence za brezdonce, jih pomagali izseljevati, jih ovajali in denucirali Gestapu, oni, ki so posestva na švabski način »germanizirali«, katerim se niti najmanj niso smilili tisti ubogi ljudje, ki so bili kot živina ponodbi izgnani iz stanovanj, naloženi na tovorne avtomobile in odgnani neznano kam, oni, ki so te ljudi napadali, če so uporabljali svoj materni jezik in se niso ravnali točno po v vsakem poslovnem lokalno nabitih lepakih: »Govori nemški — jezik je izraz tvojega mišljenja« — ti ljudje hočejo biti danes vedno dobri Avstrijci.

Mi Avstrijci imamo vzroka dovolj, da našo veliko sojkrivdo na pretekli vse-narodni morilski vojni sami popravimo in doprinesemo dokaze, da zadene ta krivda le nezatno manjšino. Jaz upam, da govorim v imenu vseh vojakov, ako gonjo teh političnih hazarderjev najostreje obsodim.

Ce naj kdo prejme pomoč, potem jo naj prejmejo najprej naši invalidi in politične žrtve te zločinske hitlerjevske vojne.

Ravno tako je obsodil list deželnega vodstva Komunistične stranke Gornje Avstrije »Neue Zeit« v št. 16 z dne 19. januarja 1946 je nacistične kulturbundovce. V tozadevnem članku piše, da je uredništvu lista pred kratkim prejelo oklic, v katerem neki »Odbor za pomoč beguncem iz Spodnje Stajerske« odkrito priznava, da je naslednik švabsko-nemškega Kulturbunda. Kakor izhaja iz dopisa na uredništvo, smatrajo ti ljudje še danes kot posebno pozitivno dejstvo, da je bil švabsko-nemški Kulturbund od beograjske vlade, torej od fašističnega hitlerjevskega vazala Nedica priznan kot »legalna organizacija«.

Jugoslovanski narodi so vzdržali v tej težki in neizprosni borbi za svojo narodni obstoj in zmagali. Nacistični kulturbundovci so se po zlomu Nemčije zahtevali v Avstrijo, kjer nadaljujejo svoje zločinsko delo proti Jugoslaviji pod imenom »Odbor za pomoč beguncem iz Spodnje Stajerske«. Zgoraj citirani avstrijski dokazi ugotavljajo, da se nacistična miselnost teh ljudi ni v ničemer spremenila in da so pričeli, zvesti svojim izdajalskim tradicijam, ponovno s protiljudskim in fašističnim delovanjem ob podpori avstrijskih oblastev.

Reakcionarni madžarski zakon o manjšinskem šolstvu izpremenjen

Uradni madžarski list z dne 15. januarja 1946 prinaša zakonski odlok, ki ga je predpisal ministrski predsednik Tidizoltan in ki razveljavlja znani madžarski reakcionarni zakon o učnem jeziku v manjšinskih šolah. Po novem zakonskem odloku se mora učence posameznih narodnosti poučevati v materni jezik. O kakih volitvah za poučevanje jezika v tem zakonu ni več govora.

Slovinci v Kanalski dolini morajo živeti še vedno v kulturnem suženjstvu

Slovinci v Kanalski dolini žive še vedno v kulturnem suženjstvu, v katero jih je vpregla fašistična Italija. Večkrat so se obrnili na vojaško upravo s prošnjo za uvedbo slovenskega šolstva. Ta uprava jim je vljudo odvrnila, da nima ničesar proti otvortvi javnih slovenskih šol, toda obrniti se morajo na prefekturo v Vidmu, ki pa zavrača vsak predlog po ustanovitvi slovenskih šol ter smatra za velikodušno dejanje, ako imajo otroci po eno uro tedensko slovenski pouk.

Slovinci trbiškega okraja so nad takim postopanjem vojaške uprave in prefekturo v Vidmu toliko bolj ogroženi, ker so se aktivno udeležili narodno osvobodilne borbe v velikem številu, sabotirali delo v tovarnah in rudnikih, rušili komunikacije in odšli v gozdove med partizanske borbe.

Ze spomladi leta 1942, so Slovenci v Rajblju ustanovili odbor, ki je imel nalogo zbirati protovoljne prispevke za OF. Brez zveze z zunanjim svetom se je razpredala mreža organizacije po vsem okraju. Januarja in februarja 1943 je krenilo v gozdove 35 neustrašenih rudarjev iz Rajbeljskega rudnika. Bili so to mladi slovenski fantje, ki niso strpeli več v rudniku, ker jih je bolelo, da kopljejo svinec, s katerim ubijajo fašisti njihove brate in zaveznike. Fašisti so nato pobrali 75 mlaj-

ših rudarjev in jih odgnali v Italijo v poseben delavski bataljon. Ker pa rudniška uprava ni mogla nadaljevati dela brez izučnih rudarjev, je dosegla, da so se vrnili. Stanovati pa so morali v delavski kasarni pri Sv. Boštjanu, obdani z bodočo žico in strogo zastraženi. Toda kljub temu so imeli v barakah organizacijo ter so od svojega skromnega zaslužka pošiljali v gozd denar in tobak. Ostali rudarji so zbirali živce in obleko ter pošiljali partizanom podatke vojaškega pomena. Ko so fašisti prišli na sled organizaciji, je bilo 26 antifašističnih Slovencev odgnanih v videmske ječe. Dne 8. septembra 1943 so razbili v rudniku električne naprave, v Bovčeku pri Trbižu pa jez nad električno centralo. Isti fašisti, ki so takrat divjali ter se nato vdinjali Mussolinijevi republikanski vladi, ki so zmerjali Slovence, se danes hlinijo anglo-ameriškim vojakom in jih hujkajo proti Slovincem, ker ti nečejo živeti pod tujim jarmom in zahtevajo priključitev Kanalske doline k FLRJ.

Navzlic vsemu pa je kanalsko ljudstvo prepričano, da zavezniki končno ne bodo mogli prezreti naporov in trpljenja Slovencev v Kanalski dolini v borbi za uničenje fašizma, največjega sovražnika človeštva. Zato trdno upajo, da bo tudi Kanalska dolina priključena k FLRJ.

Kolikor fašističnih zločincev ne oprošča Izredno porotno sodišče, jih oprošča Apelacijsko sodišče v Trstu

Pod naslovom »Le tako dalje piše Primorski dnevnik: Obsodbe Izrednega porotnega sodišča proti kolaboracionistom so bile tako mile, da se iz njih norčujejo vsi humoristični listi, tako mile, da pomenijo udarec v obraz vsakemu poštenemu antifašistu, vsaki vdovi, vsaki materi, ki je izgubila svojega sina zaradi domačih kolaboracionističnih izdajalcev. Toda prizivnemu sodišču so sodbe še vse preostre. Kaj mar kolaboracionistom, če je tudi kateri slučajno obsojen v prvi instanci, v prizivni ga čaka oprostitev. Tako je prizivno sodišče v celoti ugodilo prizivu sikvadrata in visokega fašističnega odlikovanca

Adalberta Zanetiča, ki ga je bilo Izredno porotno sodišče obsodilo na šest let in osem mesecev zapora. Obenem je odredilo ponovno razpravo proti Erminiji Schellander, zaupnici in pravni zastopnici vrhovnega komisarja za Jadransko Primorje za časa okupacije, ki je bila zaradi kolaboracionizma in likvidacije židovskih trdk obsojena na 10 let zapora.

Končno je res odveč, nadaljuje list, da bi se ti gospodje še sramovali, kajti svojega dobrega glasu pri ljudstvu ne morejo več dobiti nazaj. Očitno se jim mudi, ker bi v kratkem utegnili biti prepoznani.

Članji civilne policije v Červinjanu so bili morilci

Tržaški listi poročajo, da se je posrečilo odkriti voditelje roparske tolpe, ki je v prvi polovici lanskega leta izvršila ob izlivu Soče več roparskih umorov, katere je profašistično časopisje pripisovalo partizanom.

Sedaj so ugotovili, da je bil vodja te roparske tolpe sedanjí poročnik civilne policije v anglo-ameriški službi v Červinjanu Domenico Piccardi iz Sasarija na Sardiniji. Poveljeval je roparski tolpi 15 ljudi, ki so nosili garibaldiske uniforme, niso pa imeli s partizanstvom prav nobene zveze, temveč so hoteli s tem samo prikriti svoje zločinsko delovanje. Obenem s Piccardom sta bila prijeta njegova pajdaša Giuseppe Bembich, narednik civilne policije ter Augusto Franco, ki je bil celo predsednik CLN-a v kraju Terzo.

Iz priznanja aretiranih zločincev izhaja, da so umorili zlatarja Francesca Stermina iz Pulja, odpeljalega s svoje posestva v bližini Gradenega 3. maja lanskega leta. Profašistični tisk je trdil,

da je bil Stermin odpeljan ter izročen Jugoslovanom 21. maja lanskega leta.

Starši in otroci v Brjah zahtevajo šolo pod jugoslovansko vojaško upravo

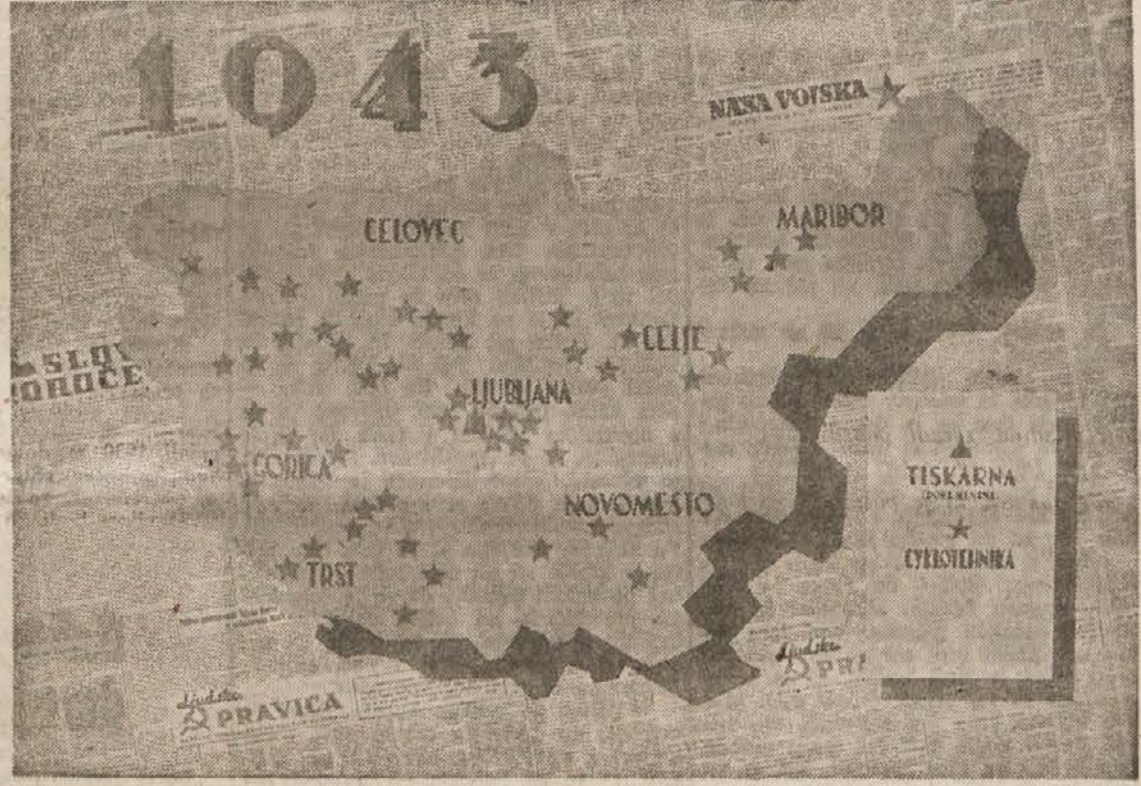
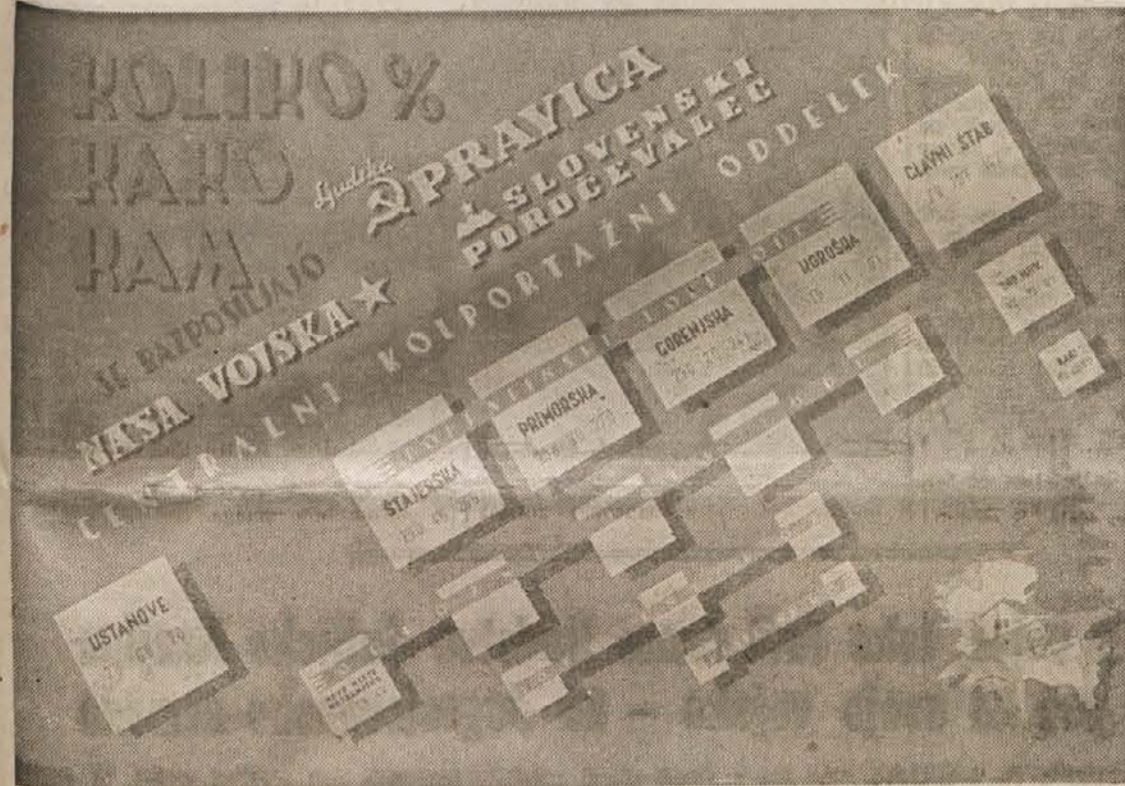
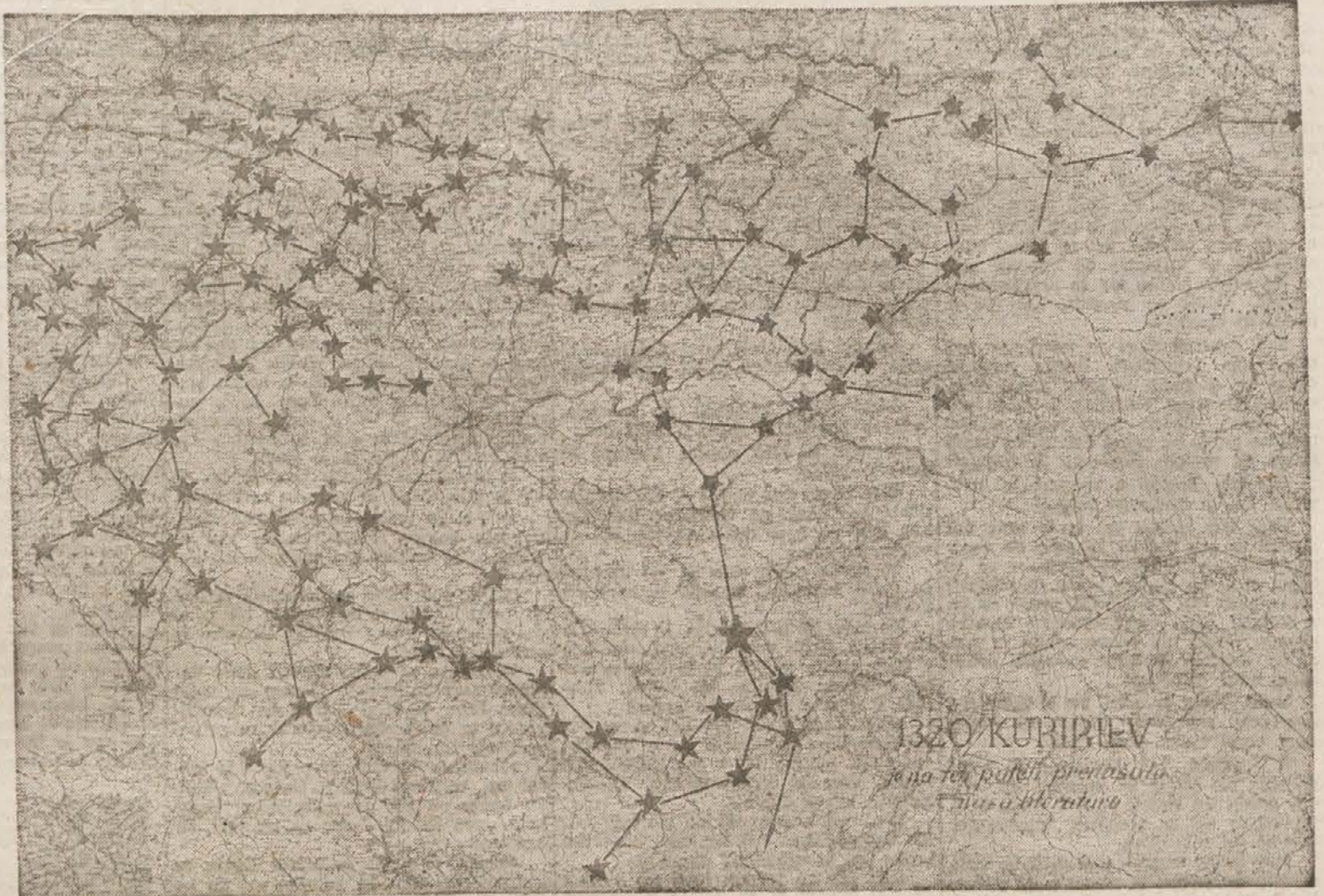
Ko je bila junija meseca lanskega leta postavljena modra črta, je razdelila vas Brje na dvoje. Večji del vasi je ostal pod jugoslovansko vojaško upravo, manjši del vasi, kjer je postavljena šola, pa je prišel pod anglo-ameriško vojaško upravo. Ker se vzgoja otrok na področju anglo-ameriške vojaške uprave ne vrši v smislu napredka narodno osvobodilnega gibanja, so se 10. februarja zbrali starši in otroci v Brjah na veliko množično zborovanje, na katerem so zahtevali, da se ustanovi šola na področju jugoslovanske vojaške uprave. Sklenili so, da bodo novo šolo, ki jo bodo obiskovali tudi otroci iz cone A, zgradili s lastnimi silami in iz lastnih sredstev.

Sprejem sovjetskega državnega ansambla narodnih plesov ZSSR na ljubljanskem kolodvoru.

IZ RAZSTAVE OSVOBODILNEGA TISKA

V času narodno osvobodilne borbe kolportaža partizanskega tiska ni nikoli zastajala. Mimo sovražnih postojank, preko zastraženih prog in rek, preko visokih zasneženih gora, po skritih gozdnih poteh so noč za nočjo hiteli požrtvovalni kurirji in v nahrbtnikih prenašali tisk, ki je prinašal resnico v poslednji predel Slovenije. 1320 kurirjev je prenašalo partizanski tisk po potih označenih na karti. Z zvezdicami so označene kurirske postaje, karaule. Te karaule so bile skrbno zakonspirirane, tu so se križale kurirske poti, tu so se izmenjavali kurirji. V teh karaulah, ki so bile večkrat v neposredni bližini sovražnikovih postojank, so živeli kurirji, sem so se vračali utrujeni po dolgih in nevarnih pohodih. Sovražnik je bil brez moči. Če mu je uspelo po naključju ali izdajstvu raniti ali ubiti kurirja, je na njegovo mesto stopil drugi. V maju leta 1944. je bil pri prehodu proge Postojna—Trst ranjen kurir, ki je prenašal literaturo. Okrvačljeni izvodi »Ljudske pravice« so krožili med primorskim ljudstvom iz rok v roke. Ljudstvo jih je čuvalo kot svoje svetlinje.

Za kolportažo osrednjih glasil, ki so jih tiskale »Partizanska tiskarna«, tiskarna »Triglav« in »Tehnika Glavnega štaba NOV in POS«, je skrbel Centralni kolportažni oddelek, ki je razpošiljal »Ljudsko pravico«, »Našo vojsko« in »Slovenskega poročevalca« posameznim pokrajinskim kolportažnim oddelkom na Štajersko, Koroško, Gorenjsko in Primorsko. Pokrajinski kolportažni oddelki so pošiljali naš tisk okrožnim, okrožni okrajnim, okrajni pa spet krajevnim kolportažnim oddelkom. Iz Slovenije se je tisk kolportiral tudi v ostale predele Jugoslavije in v Italijo v Bari, kjer je bila baza Vrhovnega štaba NOV in POJ. Slika nam prikazuje koliko odstotkov, kako in kam je bil razpošiljan naš osrednji tisk.

V letu 1943 pred kapitulacijo Italije je obstajala tiskarna samo v Ljubljani. Zunaj na terenu in na osvobojenem ozemlju pa so bile v rabi cyklotehnike, ki so razmnoževale naš osrednji tisk, posamezne brosure in let alce. Zlasti veliko število cyklotehnik je raslo v tem času na Primorskem v okolici Gorice in Trsta. Primorsko ljudstvo, željno resnice in slovenske besede, je naravnost hlatalo po narodnoosvobodilnem tisku, ki ga je bodril, dvigal k uporu in kazal pot iz fašističnega suženjstva. Te cyklotehnike so bile skrite v podzemnih bunkerjih, kjer se je delalo samo pri luči karbidnih svetilk. Druge pa so zopet bile v sredi nedostopnih gozdov, skrbno zakonspirirane in zakrite. Iz teh tehnik so se kasneje razvile prave tiskarne, ki so razpolagale s tigli in trkarskim materialom.

Aleksander Sergejevič Gribojedov

Lani je minilo 150 let od rojstva velikega ruskega pisatelja Gribojedova. Kljub vojni je sovjetsko ljudstvo svečano proslavilo to obletnico, ki je tako pomembna za rusko kulturo.

Mnogi ruski literarni zgodovinarji imajo Gribojedova — obenem s Puškinom — po pravici za utemeljitelja ruskega realizma in za največjega borca za rusko kulturno samobitnost. V ruski literaturi srečujemo malo ljudi, ki bi tako vroče ljubili svoj narod, njegovo kulturo in jezik kakor Gribojedov. Toda njegova ljubezen do domovine ni bila slepa in pasivna, temveč razumna in borbena, in njegov življenjski cilj je bila sprememba žalostne ruske stvarnosti v prvi četrtini 19. stoletja.

Moskovčan po rodu je Gribojedov dobro poznal rusko družbo, katere podoba nam je zapustil v svoji komediji. Tisti družbeni sloji, med katerimi je živel Gribojedov, so preživljali takrat hudo krizo. Iz težkih preizkušenj vojne z Napoleonovimi vojskami je izšla Rusija kot zmagovalka. Ruske čete so prehodile Evropo, spoznale so tuje dežele, drugačen družbeni ustroj in nove ideje. Pri narodu zmagovalcu se je razvila samozavest, ki je izvirala iz spoznanja lastne moči in vrednosti. Tembolj je bolela naprednejše ruske duhove resnična podoba takratne ruske družbene ureditve, ki sta jo označevali tlačanstvo in zatiranje širokih množic na eni strani, na drugi strani pa slepo in površno posnemanje evropske civilizacije. Kot protest proti gnihlim razmeram takratne Rusije je nastalo svobodomiselnostno gibanje med pred-

stavniki plemiške inteligence. Dvig patriotizma in idealistično stremljenje k boljšemu, človeka vrednemu življenju, spoštovanje kulture in duhovnih vrednot — to so značilne poteze najboljših ruskih ljudi tedanje dobe. Polna plemenitega zanosa se je ruska mladina borila za svobodo in človečnost, kar je v praksi pomenilo borbo proti zatiranju vesti in proti tlačanstvu. Kmalu so se ti idealisti morali razočarati v svojih nadah, ki so jih polagali na izboljšanje razmer »od zgoraj«. Arakčejevska reakcija je morala nujno dovesti do gibanja dekabristov, ki je zajelo najboljše predstavnike mislečih ljudi v Rusiji in ki se je razvilo do ponorečenege upora dne 14. decembra 1928. (December = dekabr, odtod dekabristi.)

Gribojedov je začel svoje delovanje v dobi zgodnjega dekabristva. Njegova ozka povezanost z dekabristi je bila večkrat dokazana, čeprav se sam ni udeležil upora. Znano je, da je bil po ponorečem uporu zaprt in pripeljan s Kavkaza, kjer je takrat prebival, v Petrograd. Ker pa proti njemu ni bilo resnih dokazov, je bil izpuščen. Car Nikolaj I. je hotel s to »milostjo« dokazati svoje humano ravnanje z znamenitim ruskim pisateljem, ki mu je v resnici bil prav tako neljub kakor Puškin.

Kakršna koli je bila politična udeležba Gribojedova v gibanju dekabristov, očitno je, da je ta miselnost pustila ogromne sledove v njegovem literarnem delovanju. Saj so si vsi ruski kritiki edini v trditvi, da je Cacki, glavna oseba in zagovornik pisateljevih idej »Gorje pa-

metnemu«, dekabrist po svoji ideologiji in usmerjenosti.

Cacki je glasnik nove dobe, bореc za človeško dostojanstvo. Njegov konflikt s Famusovim — predstavnikom plemiške in uradniške družbe — ni samo borba razuma z neumnostjo, naprednega mišljenja z zaostalostjo, iskrenosti s hinavščino. To je predvsem borba človeka, ki visoko ceni svobodo in človeško dostojanstvo, s tistimi, ki to dostojanstvo teptajo in zasmehujejo.

V prazni, egoistični in hlapčevski družini Famusova, Molčalina in njunih prijateljev oznanja Cacki novo vero, vero v človeka. Med ljudmi famusovskega kova človek ne pomeni nič, kajti te kreature spoštujejo samo bogastvo in položaj v družbi. Za to, da dosežejo čim višjo stopnjo v družbeni lestvici, so pripravljeni storiti tudi največjo podlost, pripravljeno so lagati in klečplaziti. Ves svet se deli na dva dela: na one, ki se jim je treba klanjati, in na tiste, ki jih je dovoljeno zaničevati. Molčalin je želel na najnižjih klinih lestve, ki ga bo popeljala v najsvetejše visoke družbe, toda očitno je, da »bo dosegel svoj cilj, saj stopa z zanesljivimi koraki naprej, ne ozira se ne na desno na na levo. Podoba Molčalina je postala v ruski literaturi simbol hlapčevskega karierista, človeka, ki nima lastnega dostojanstva, ki ima to lastnost za nevarno in pregrešno puntarstvo.

Ce se Molčalin bori za položaj v družbi, sta ga Famusov, ki vzdihuje po dobrih starih časih, in polkovnik Skalozub že osvojila. Strastni napadi Cackega na njihov egoizem, hlapčevstvo in notranjo praznino niti ne razburjajo preveč. Nekoliko ga celo pomilujejo, ker mislijo, da ni nevaren. Le proti koncu se ustra-

šijo njegove revolucionarnosti in rešijo vprašanje tako, da ga proglasijo za blaznega. To je seveda popolnoma logično: pameten človek se vendar ne more upirati nesprenemljivemu redu stvaril Toda ravno ta zmedenost Famusova in njegove družbe daje tragediji Cackega optimističen konec: tudi omejena gospoda se zave, da se poraja nov duh, ki bi utegnil biti nevaren njihovemu topemu zadovoljstvu. Seveda ne slutijo, da se bo iskra, ki jo je užgal Cacki, razrasla v požar, ki bo uničil njihovo gnile vladanje.

Tragedija Cackega ni zgolj osebna tragedija njegove ljubezni do Sofje in njegovega razočaranja nad ljudmi. To je tragedija vseh dekabristov. Bili so osamljeni borci, ki se niso smali povezati z ljudstvom in niso poznali njegovih teženj. To tragedijo je preživel tudi sam Gribojedov, ki je spoznal, da mu ni več mogoče živeti in delovati v težkem vzdušju nikolajevske reakcije. »Gorje pametnemu« je bilo dokončano l. 1824, toda cenzura je komedijo prepovedala. Vendar pa se je v rokopisih razširila po vsej Rusiji in tako odločno pripomogla širjenju osvobodilnih idej. Gribojedov je imel v narčtu več odrskih del, predvsem tragedijo, toda ozače obeh carskih prestolnic ga je tlačilo kakor mōra. Vrnil se je v diplomatsko službo in je odšel na Kavkaz, pozneje pa je bil postavljen za poslanika v Teheranu. Vse svoje moči je posvetil utrditvi ruskega vpliva na Vzhodu. Ni odobral takratne oficijelne politike zatiranja neruskih narodnosti, zato se ga kavkaški narodi še sedaj hvaležno spominjajo. Bil pa je nepopustljiv tam, kjer je šlo za resnične koristi ruskega naroda in prav ta lastnost mu je prinesla smrt. Sfanatizirane množice so 30. januarja 1829. leta vdrla v rusko poslanštvo. Gri-

bomedov se je z ostalimi člani poslanštva junaško branil in je padel, ne da bi bil zapustil svoje mesto.

»Gorje pametnemu« je goreč protest plemenitega duha proti gnili družbi malenkostnih ljudi. Je protest humanista, borca za resnično človečnost, človeka, ki hrepeni po notranje razgibanem in polnovrednem življenju. Toda Gribojedov ni samo ideolog, temveč mislec, ki razčlenjuje tedanje družbeno dogajanje. Podoba, ki jih je naslikal, so individualne in tipične obenem. Se resnični ljudje iz krvi in mesa, ki govorijo živo in izklesano govoricno, jezik, ki je resnično ruski. Kajti jezik, ki ga govorijo osebe komedije, je plod ljubezni Gribojedova do Rusije in njegove borbe za njeno kulturno samobitnost. Ta ljubezen do domovine je gonila sila vsega delovanja Gribojedova kot umetnika in politika.

Gribojedov je eden izmed utemeljiteljev ruske dramatike, resnično nacionalni komediograf. Od prve predstave l. 1831 pa do danes vlada komedija Gribojedova na ruskem odru. Številni pomembni ruski igralci so ustvarjali na odru podobne te genialne komedije. Sedaj je »Gorje pametnemu« prevedeno v skoraj vse jezike narodov Sovjetske zveze in v številne jezike drugih narodov. V slovensko ga je prevedel pred kakšnimi dvajsetimi leti B. Vdovič, vendar prevod ni bil v celoti objavljen in še zmerom čakamo prevoda, ki bi ga lahko postavili tudi na oder.

V idejah Gribojedova so se vzgajale generacije naprednih ruskih ljudi, borcev za osebno svobodo in neodvisnost. In sedaj, ko je komaj končana vojna, ki se je vodila v imenu človečnosti proti barbarstvu, je delo velikega ruskega pisatelja posebno pomembno. V. Brnčić

Po februarški ofenzivi

Borba XIV. divizije na Štajerskem februarja 1944

Ofenziva je mimo. Sneg je padal vedno močnejše in gostejše. Krt in Vasija sta šla k Savi, da preprečita bataljona prehod čez Savo in da jih popeljeta proti Pohorju. Luka se je tolkel okrog Tuhinja, kapetan Gašper in Elenko sta razbijala progno od Mislince do Dravograd.

Z zelo skrčeno 13. brigado smo hiteli v vihar, snežni noči od Radegunde čez Bele vode tja proti Graški gori. Po dolgi, hudi ofenzivi je bila kljub burni noči zelo prijetna pot za lovce. Male skupinice so prihajale od Tinskih peči in Mozirskih planin ter se priključevale brigadi. Gedžo se je jezil, ker mu je manjkalo municije.

Nad Gostenčnikom je zaščitnica pod mogočnimi smrekami kurila majhen ogenj ter si pekla in jedla napol surove konjsko meso. »Fantje,« je dejal vodnik Peter, »danes jemo napol surove konjsko meso. Se nekaj dni, pa bo svinjskega na pretek. Štajerska je bogata.«

»Seveda, bogata s snegom in mrazom,« mu je odgovoril tovariš.

»Kaj boš javal; saj je že prve dni marcal se par tednov in sneg bo skopnel, trobentice bodo zacvetele, a mi se bomo gredli na toplem soncu in nabirali novih moči ter hodili rušiti progno ali pa v zasete, kjer bomo razbijali nemške kolone. Vsega bo: hrane, orožja in municije. Brigada se bodo okrepile, dobili bomo nove tovariše.«

Mrzla burja je brila, ko je zaščitnica zapuščala pogorišče. Počasi so hodili stari borci skozi gosto hosto.

V Smihelu nad Mozirjem so borci počivali po hišah, se dremali po velikih pečeh ter molili noge v sredo hiše. Po sobah so se pripravili intendantje, kdo bo šel rekvirirat.

Pod velikim smreko pod vasjo je stala mitraljezka trojka in cepetala od mraza. Naj le pride švabska sodrga, je obljubljal mitraljezec.

Za skednjem je skozi mrlo burjo Brkin poveljavil premik.

»Vraga, fantje, prej nas je bilo za pet hiš, sedaj je šel pa cel bataljon v en hlev. Vzeli in razredčili so nas Štajerski hribi,« je mrmral komandir Polde.

»Kaj hočemo, lepa je bila brigada po oktobrski ofenzivi, ali od Tolminkih gor čez Notranjsko, Dolenjsko, Hrvaško, čez Savo, Sotlo do Urške in Pece, je dolga pot,« mu je odgovorjal bataljonski intendant Rjavec. »Koliko smo pa to sodrge počistili po poti, ali nič ne šteješ?«

Iz velike, tople hiše so se usipali zadnji borci.

»Mati, samo sedem skled žganecv smo pojedli in trideset litrov mleka popili; moja četa se je dobro okrepčala,« govori za štedilnikom Jaka. »Veste mati, zelo dobri ste tukaj v hribih.«

Borci so v dveh vrstah cepetali od mraza pred skednjem. »Vodiča smo dobili, čas je, da gremo skozi te grape.«

»Fantje, sedaj bomo pa hitro hodili,« reče borec Gedžo. Na hrbtu je imel veliko čutaro žganja. »Efenkov in Gašperjev bataljon moramo čim prej dobiti na Graški gori ali pa na Pohorju.« Pred seboj je rihl vodiča, ki se je izgovarjal, da ne pozna dobro poti. »Kakor bočeš,« smo mu obljubili, »če nas boš dobro vodil, boš šel takoj domov, če nas boš pa kam zapeljal, boš pa tri tedne vodil našo brigado.« Mrmraje je šel vodič naprej.

Sem pa tja so raketne razsvetljevale pokrajino.

»Sodrga švabska ve, kje smo. Toda zaman bodo jutri hajkali ta lepi kos v podnožju mozirskih planin,« govori telegrafist Sokal.

Francej in Jernej sta podpirala po poti onemoglo Tončka in jo tolažila: »Bo že bolje, saj gremo v boljše kraje. Veš, da ne smeš kar tako na lepem umreti, saj si še mlada. Ali se ne spominjaš, kako je bilo v lanski oktobrski ofenzivi? Najbolj si bila korajžna. Ali ne slišiš, kako buče v gorah pomladanski viharji, ki bodo odnesli mogočni sneg? In zopet bo lepo v naši brigadi. Hudirja, veš da te ne pustimo nikjer! Z nami boš hodila, ozdravela boš, po končani vojni boš šla pa spet v svojo tolminko deželo. Poglej, čutaro čaja imaš za pot, saj si tako naša. Se boš obvezovala ranjenca, a zakrknjenca učila higiene.«

Brigada je lezla v grapo proti Topolščici.

»Hej, kar čez Topolščico bomo šli,« pravi Gedžo, »če bo kaka patrila švabov, jo bomo pa zajeli ali nagnali.«

V veliki razdalji so šli borci skozi zdravilišče Topolščica. Visoka okna so bila razsvetljena in psi so močno lajali. Izza oken so zrl preplašeni pogledi bolniškega osebja na kolono borecv, ki je počasi tipaje šla ob velikih hišah. Švabov ni bilo v zdravilišču.

Zdravnik je s tovariši pobiral sanitetni material. »Mi ga bolj potrebujemo.« Ko je brigada odšla iz zdravilišča, je kurir Tone spustil strel v zrak, psi so zacvilili, po sobah so preplašeno tekali sem in tja zdravniki in strežnice. Danilo se je. Skozi gozd se je brigada vlekla počasi.

Vodnik Peter je šel na čelu predhodnice. »Ali vidiš Švabe, kako ti hitijo proti nam. Spet se bomo tolkli. Ti, Janez, pojdi nazaj in sporoči Gedžotu, da pripravi bataljon za borbo.«

»Fantje, za menoj!« je še zaklical Peter — »nekaj jih bomo prevrnili.« S prostim rafalom je podrl SS-oficirja.

Vseh 9 borecv s Petrom načelu je izza dreves in velikih skal streljalo na Švabe, ki so polegali v sneg ter pričeli odgovarjati.

»Na municijo moramo paziti! Le naj pridejo bliže,« je opominjal Peter. Gedžo je razporedil malo brigado. Prvi bataljon je priskočil na pomoč zaščitnici in zavzel bližnje robove. Ena četa pa je šla švabom za hrbet. Ranjenci in onemogli so se umaknili v bližnje hiše.

Po naših položajih so padale mine.

Vodnik Peter je sam z 9 boreci pregnal četo švabov v bližnji gozd. Se svojih padlih švabov niso imeli časa pobrati.

»Vse kar je prav,« je kričal Peter, ko so pobirali municijo in orožje padlim švabom, »ampak pištola bo moja.«

Nato je šla četa za vasjo ter rila skozi visoki sneg. Proti vrhu in v naši bližini so padale mine, toda morali smo zasesti hrib, da smo zavarovali svoje položaje.

Tonček je udaril švabom za hrbet, da so začeli bežati. »Bataljon do Šoštanj! V Šoštanj jih bomo gnali,« je kričal Tonček.

Jerneju je odnesla mina pol raztrganega plašča. Jože pa je bil lažje ranjen v roko.

Švabi so se umaknili do Šoštanja. Naši so jim sledili samo 2 kilometra.

V vasi je bilo veselo. Vasčani so cvrli in pekli.

Malo plena smo dobili — nekaj pušk, pištol in nekaj sto komadov municije. »Pa smo jih spot malo pogнали. No, do večera bo mir.«

Za gorko pečjo smo se vsi dremjali in delili municijo, ki smo jo zaplenili švabom.

Za hišo, ob robu gozda, je stala težka Breda. Trije borci so imeli skopano v sneg veliko luknjo, ki je bila založena s slamo. »Fantje, ali slišite, kako buče v gorah? Kmalu bo bolje.«

»Beži, beži Tone, vso noč si govoril na potovanju o pomladi in o bučanju. Do maja meseca bo v teh pozabljenih krajih sneg in snežni viharji. O, Dolenjska, kje si ostala!«

»Kaj boš stokal, vsi ne moremo biti na Dolenjskem. Ali ni tudi Štajerska lepa,« ga je opominjal Zvonko.

»Saj nič ne rečem; lepa je. Ampak po teh grapah je pa ostalo kar precej naših fantov. Kar poglej grebene okrog Raven. Kakšen vražji truš je bil pred štirinajstimi dnevi. Komisarja Hajpaka ne bo več med nami. Dober fant je bil in korajžen. Poglej, Zvonko, Švabe smo pregnali zjutraj. Eni so v hišah, drugi smo na položaju. Ali se vam ne zdi prijetno ležati ob Bredi, posebno kadar je dovolj municije. Ležiš brezskrbno in čakaj, da se prikaže kak trdoglavi švab. Tole Bredo smo zaplenili še v Tomšičevi brigadi v Suhu Krajini, marca tri in štiridesetega leta italijanskim fašističnim bataljonom in od takrat sem vedno pri njej. Koliko sem že pobil švabov. Dvakrat bi jo pa kmalu izgubil: enkrat pri St. Petru na Krasu in zadnjič na Poškem Kozjaku. Pri St. Petru je že držal švaba za cev. Ne boš, Jaka — sem dejal, izpustil sem zatvarač in ga z bajonetom zabodel v vrat. Pa je le pomagal, da je izpustil cev. Komaj sem jo odnesel. Tropa SS-ovcev je letela za menoj, toda dobro sem poznal teren in sem se kmalu izgubil švabom izpred oči. Na Toškem Kozjaku bi pa cela četa prišla v klešče — pa sem toliko časa tolkel po koloni švabov, da se je četa lahko premaknila na boljše položaje. Pa kaj to, glavno je, da je Breda še pri nas, saj je menda edina v naši brigadi. Nikdar se ne bom ločil od nje.«

V hišah je postalo veselo. Borci so zvedeli, da bodo še tekom noči prišli skupaj z najboljšimi bataljoni 14. divizije, ki so na Pohorju — in konec bo trpljenja. Kurirji so hodili od hiše do hiše in pripovedovali borecem, kako živijo bataljoni Efenke, Gašperja in Miča na Pohorju.

»Vsak dan smo gonili švabe proti Dravogradu in Slovenjgradcu. Imre in Jakec sta vedno v akciji. Hrane je dovolj,« je kričal kurir Zdravko po hišah. Zeleni smo si, da bi bili čim prej na Pohorju.

Pozno popoldne je zopet začelo pokati pod vasjo. Vsi so planili iz hiš. »Vraga, kaj da so zopet prišli! Eh, no, za odhodnico bodo pa škropili za nami,« je govoril Turnher. »Fantje, kar pripravite se. Praj, ko gremo, jih moramo zopet nakuriti.« Pod vasjo se je slišalo kričanje.

Vodnik Peter je s petnajstimi boreci z jurišem pregnal skupino švabov. V vas so začele padati mine. Umaknili smo se iz vasi.

Težka Breda je osamela. Pet borecv je čakalo, da se prikažejo švabi od druge strani. »Čez četr ure pridite za nami,« je naročil Gedžo.

Čez Groško goro se je pomikala brigada. Pohorje, Pohorje! Ta misel je bila na ustnicah slehernega boreca. Noč je bila viharna. Zavijali smo se v dolge raztrgane in oznojene plašče.

Pet tovarišev je s težko Bredo zapuščalo vas. »Kaj, ali se ne bojite, ko vas je samo pet,« so izpraševali domačini.

»Kaj bi se bali! Veste kaj, če bi bili mi boječi, ne bi prišli na Štajersko. Naši oddelki se toležejo še po koroških hribih.«

Pred progno so dohiteli brigado. Turnher je hodil ob koloni in govoril: »Fantje, če kaj pride, bomo jurili in šli kar naprej. Do naših enot moramo priti.«

Onemogla Tončka se je opirala na starega mitraljezka Zvonkova. »Da, tako je! V kakih dvajsetih borbah si nosila mitraljez ali pa municijo meni, sedaj ti pa jaz vračam. Eh, Tončka, kaj vse si že bila: pri mitraljezu, v kuhinji, intendantka, nazadnje si pa bolnica.« Brigada je srečno brez borbe prišla čez progno. »Fantje, čez dve uri bomo pri naših!« nas je hrabil Brkin. Večna in edina spremljevalka brigade je še ostala stara, vsa oguljena mla Heda, ki je nosila ranjenca. — »Ti si ostala edina od sedeminštridesetih konj in mul — je tiho govoril Gedžo in jo gladił.

Pohorska vas je bila razsvetljena. Iz hiš je bilo slišati kričanje in harmoniko. »Ali si jih videl,« se je drl pod vasjo, na čelu kolone, vodnik Peter, »mi se tolečemo, ti hudirji pa vriskajo in plešejo.«

Straža pod vasjo je naznanila prihod 13. brigade. Vsi so se vsuli iz hiš in si nas ogledovali. Izza Toškega Kozjaka se nismo več videli.

Veselo so si pripovedovali borci dogodke zadnjih tednov. »Danes se veselimo. Imre je gnal švabe do Slovenjgradca in jim precej zaplenil,« so pripovedovali Tomšičevci.

Trinajsta brigada je prišla!« je kričal pri velikem kozolcu Gašper. »Koliko imajo pa mul in mitraljezov! Samo tisto staro Bredo! Bomo pa mi dali, ko imamo.«

»Mati,« je dejal intendant Rjove za štedilnikom, »nič ne jokajte, saj ne bo noben ranjenec umrl. So korenine. Ampak najbolj je trdna in vedno hrabra, Tončka, ki leži na peči. Da ste jo videli v borbi pri težki Bredi in pri ranjenicih! Primorka je, in je ženska in pol!«

Mitraljezec Zvonko je gladi svojo Bredo: »Ti me že dve leti spremljaš. Mislil sem, da boš sama v brigadi, pa bomo kmalu dobili še druge — če ne Breda, pa Sarca. Ti boš pa vseeno moja zvesta spremljevalka.«

Tudi mla Heda je dobila nove, bolj rejene tovariše in je veselo rezgetala. Proti jutru je utihnil hrup, borci so pospali. Patrole so šle na ogledovanje. Pri mogočnem kmečkem domu je pa stala težka Breda, obrnjena v dolino.

Komandant Gašper je z bataljonom zasedel nov položaj. Po hišah in hlevih so brezskrbno ležali izžepani in utrujeni borci; varoval jih je bataljon. Pri Šoštanju je gorel vlak. Imre je bil v akciji.

Taka je bila pot brigad na Štajerskem. Malež Haca.

Ob drugi obletnici zmage XIV. divizije pri Senovem

Sončno, pomladansko vreme je bilo v prvi polovici februarja leta 1944. Sneg je skopnel in sonce je privabilo na dan prve zvončke, ki so na pol pobelili koščke travnikov od malih potokih. Vse je bilo nekako tako kot letos, le s to razliko, da je tedaj maksikater naša domačija žalostno tožila za svojimi gospodarji in gospodinjami, ki so nekje v nemških mučnicah dan za dnem okužali nečloveško trpljenje od švabskih razbojnikov.

Tiste dni, pred dvema letoma nas je naenkrat dosegla novica, da je 14. divizija že prekorajčila hrvaško-štajersko mejo. Kako radostno je vplivala ta novica na nas, posebno še, ker smo zvedeli, da namerava 14. divizija zasesti tudi Senovo pri Rajhenburgu. Naši hrbti so se zravnali, naši pogledi so postali jasni in veseli!

Domačim janičarjem pa so glave lezle vedno niže. Redko si jih še srečaval na cesti, ki je bila še malo prej njihova podnevi in ponoči.

Noč od 9. na 10. februar 1944. Po rudniški železnici je z vso brzino privozila proti Rajhenburgu rudniška lokomotiva, brez kurjača in strojevodje. Na ovinku v Rajhenburgu se je iztirila in še prevrnjena povzročala močan ropot in hrušč. Partizani 14. divizije so jo poslali iz Senovega v Rajhenburg kot znak: »Tu smo!«

Takoj za tem je že zagorel tam pod Bohorjem mogočen kres: »Rudniška separacija na Senovem ne bo več služila Nemcu!« Tudi rudniški jašek v Zakovu je bil istočasno odvezan dolžnosti do okupatorja — borci 14. divizije so ga uničili. Vse je šlo mirno, in po načrtu. 14. divizija je pokazala svojo veliko borbenost in moč. Tisoči partizanov in partizank, moderno opremljenih za pohode skozi gorate kraje, so zasedli Senovo vse do Rajhenburga. Če si imel priliko po bližje spoznati se z borci, sanitetci, zdravniki in junaškimi partizankami, potem jih pač ne boš mogel nikoli pozabiti.

Na Senovem se je vnela borba z nemško žandarmerijo. Zaregljalo in zaropotalo je iz žandarmerijske postaje, toča švabskih krogel se je vsula. Pa vse zamal! Nemci so padali; kmalu je utihnilo na njihovi strani... Kdo bi se naj še zoperstavljal borecem za svobodo?

Nemci so hoteli od rajhenburške strani z dvema tankoma prodrati v Senovo na pomoč premaganim »kameradom«. Kakor da bi začutili moč 14. divizije in se še pred zasedo obrnili nazaj.

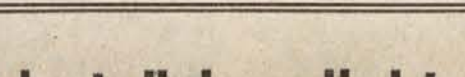
Okupator je bil pregnan in 14. divizija se je po izvršitvi svoje naloge umaknila na Bohor. Pridružilo se ji je mnogo senovskih rudarjev. Vreme se je naenkrat spremenilo, vstala je burja in na Bohorju je zapadlo pol metra snega.

Okupator je pričel srdito gonjo na Bohor. Kljub velikemu snegu mu je 14. divizija povzročila velike izgube. Hude borbe so bile na Bohorju posebno okoli najvišjega vrha Javornika. Okupator je svoje številne žrtve sproti odstranjeval, da bi tako priklil izgube, ki niso bile majhne.

Ob drugi obletnici teh dogodkov je naša dolžnost, da se spomnimo 14. divizije, ki je prva dala Posavju pobudo za upor. V junaških borbah je doprinesla velik delež k naši osvoboditvi in k naši končni zmagi. Po 10. februarju 1944 je namreč naš Bohor zašumel in vstal, in preko njegovih vrhov je zaoril klic po svobodi...

Florjan

Z vriskom in pesmijo — v svobodo.

Kakor v vojni, tako tudi danes ljudstvo Julijske Krajine daruje vse za svojo vojsko — za Jugoslovansko armado

Borci Artilerijske brigade so dobili od krajevnega odbora AOJK iz vasi Predole sledeče pismo:

Dragi tovariši!

Mladina iz požgane vasi Predola iz južne Istre je že pred razpadom Italije pomagala svoji vojski. Preko žice je pošiljala hrano in druge potrebščine svojim borecem in rušila telefonske in druge komunikacije v neposredni bližini mesta Pulja.

Takoj po veliki oktobrski ofenzivi leta 1943 je mladina vasi Predola ustanovila svojo borbeno četo, ki je pričela z odkrito borbo proti okupatorju. Mladina je rušila telefonske naprave, pisala na zidove borbene parole in uničevala narodne izdajalce, ki so hoteli preprečiti organiziranje mladine po sosednjih vaseh. Pozneje smo skupno z mladino vasi Filipan organizirali prvo Predolansko borbeno četo, ki je mobilizirala mladino po ostalih vaseh v neposredni bližini glavnega mesta Pulja. V letu 1944 smo napadli fašistični kamijon, ubili dva fašista in zaplenili 60 kg riža. Eden fašistov je bil ujet, kamijon pa smo uničili.

Ko je bil ustanovljen I. puljski odred, smo mu z vsemi silami priskočili na pomoč. Mladina je prinašala svojim borecem hrano in druge potrebščine. Do čim so vsi odrasli moški iz naših vasi do zadnjega odšli v vrste Narodno osvobodilne vojske, je mladina skrbel, da se niso lačni in brez obleke borili proti premočnemu sovražniku.

Čestitamo vam k novemu letu 1946 in vam želimo mnogo uspeha, da boste postali mojstri svojega orožja (dobri artiljerji) in da bi skupno z drugo vojsko zvesto čuvali naše meje, za katere smo skupno prelili toliko krvi in dali toliko žrtev.

Ker vemo, da ste vi garancija naše svobode in ker ste sedaj v zimni potrebni pomoči, smo vam poslali nekaj majhnih daril, ki smo jih zbrali v naši vasi.

Mladina iz vasi Povinja je obdarovala borec III. bataljona N-brigade s sledečimi darovi: 13 parov čevljev, 30 kilogramov sladkorja in 17 kg mandeljov in lešnikov. Naši ranjenci so prejeli od krajevnega odbora AFZ 1000 cigaret, 8 kosov mila, 3 kg pomaranč, 2 steklenici likerja, 1 steklenico vina in 1 paket. Ranjenci in uprava okrovališča sta se zahvalila krajevemu odboru AFZ s sledečim pismom:

Borci in uprava okrovališča N-te brigade se vam pristočno zahvaljujejo za poslano darove, ki ste nam jih poklonili. Vaši darovi kažejo veliko ljubezen, ki jo gojite do naše vojske, do mlade jugoslovanske armade. Sedaj, ko skupno proslavljamo ta dan v miru in svobodi, smo se še bolj čutili srečne nad pozornostjo, ki ste jo nam izkazali. Prejmite naše želje za najboljšo uspehe v bodočnosti in naše tople proletarske pozdrave.

Nedaleč od našega lepega mesta Pulja, tako rekoč na sami demarkacijski črti, je imela mladina iz vasi Modulina skupno z vojsko svojo prirediteljo. Krašen, sončen dan je omogočil tudi prevalec iz sosednjih vasi, da so posetili prirediteljo.

V večki, okrašeni dvorani je vse polno zastav in zelenja. Nad zastorjem visi sliki maršala Tita in generalisima Stalina.

Zastor je dvigno. Mladinka recitira pesem »O Stalingradu«. Vsa dvorana je

prevzeta nad vsebino pesmi, ki govori o veličastni zmagi stalingrajskih junakov. Zbor iz vasi Bonjole recitira zborni recitacijo »Požar Istre«. Največje zanimanje vlada za dramo Mateja Bora »Težka ura«. V njej so prikazane vse težave ilegalnega dela naših aktivistov za časa okupacije. Spored je končan in nazvoči navdušeno pozdravljajo naše borec, ki so jim uprizarili tako lepo prirediteljo.

Nek starček, ki je prišel z druge strani demarkacijske črte, je vzkliknil: »Danes smo prišli mi k vam, da skupno preživimo nekaj lepih trenutkov, toda prepričan sem, da nam boste v najkrajšem času vrnil obisk — in to za vedno!«

Ljudstvo iz vasi Semberija ne bo nikoli pozabilo svojih osvoboditeljev, junaških borecv N-te udarne divizije. Kot ponovni dokaz ljubezni so prejeli borci in funkcionarji N-te udarne divizije več lepih daril iz vasi Semberija.

Mladina in žene so poslale našim borecem: 475 parov škornjev, 13 parov kavice in 860 kg hrane (slanine, klobas in kolačev).

Žene iz Semberije so pisale borecem sledeče pismo:

»Hrabrim borecem N-te udarne divizije pošilja organizacija AFZ tople škornje v želji, da se bodo spominjali rodoljubnih žen iz vasi Semberije, ki ne bodo nikoli prenehale delati za svoje osvoboditelje.«

Podobno pismo je poslala tudi mladina iz iste vasi:

Mladina iz vasi Semberije se dobro spominja svojih borecv, ki so v najtežjih dneh branili našo zemljo in pregnali mrzkega okupatorja. Dobro se spominjamo težkih dni okupacije, ko smo delili s svojimi boreci dobro in hudo. Mladina se svojih borecv spominja tudi v miru, ko skupno z njimi dela za obnovo dežele.

Skupno z našimi materami iz organizacije AFZ smo vam poslali nekaj majhnih daril. Nadejamo se, da boste veseli nad to pozornostjo svoje mladine in da boste zadovoljni s tem majhnim darom, ker veste, da je bil naš okraj zelo opustošen od okupatorjev in domačih hlapcev.

Prejmite tople tovariške pozdrave!

Nobene ovire niso preprečile zmagovitih pohodov XIV. divizije.

S PROCESA V NURNBERGU

Novi dokumenti o zločinski zaroti proti Sovjetski zvezi

Von Paulus potrjuje, da je bil napad na Sovjetsko zvezo pripravljen že jeseni 1940

München, 16. febr. Tass poroča: Dopoldansko zasedanje sodišča 12. februarja se je pričelo z navzkrižnim zaslišanjem priče maršala von Paulusa.

Branilec Nelte je vprašal: »Ali sem vas večer pravilno razumel, ko ste rekli, da ste zvedeli o Hitlerjevi nameri za napad na Sovjetsko zvezo v jeseni 1940?«

»Da,« je odgovoril Paulus. »V tem času so že bile v teku priprave za ta napad.«

Nelte: »Vi ste torej bili trdno prepričani, da bo sledil napad na Sovjetsko zvezo?«

Paulus: »Da.«

Paulus je nadalje izjavil, da je izrazil iz moralnih in vojaških razlogov generalnemu polkovniku Halderju, tedanje mu načelniku generalštaba svoje pomisleke z ozirom na bližnji napad na Sovjetsko zvezo in rekel, da se je Halder strinjal s temi pomisleki.

Na nadaljnja vprašanja branilca je Paulus odgovoril, da ni vedel za veličansko razsežnost zločinov, ki jih je prisnela vojna proti Sovjetski zvezi.

Na vprašanje branilca Sauterja je odgovoril, da so prihajali iz Hitlerjeve komande neprestano ukazi za nadaljevanje nesmiselnega odpora pri Stalingradu kljub njegovim protestom. Okrog 20. novembra 1942 je obvestil Hitlerjev glavni štab, da je položaj brezupen in da bo zahteval nadaljnji odpor ogromne izgube moštva, toda vrhovna komanda je odgovorila: kapitulacija je izključena, 6. armada se mora držati do zadnjega moža.

Branilec obtoženega Jodla Etner je rekel Paulusu: »Trdite, da sta Keitel in Jodl odgovorna za prepoved, ki je bila izdana nemškimi četami pri Stalingradu, da se ne smejo predati, kar je dovedlo do tragičnih posledic?«

Paulus je odgovoril, da je odgovorna za to vrhovna komanda nemških oboroženih sil, ki sta jih takrat predstavljala Jodl in Keitel.

Nato je poskušal branilec Laternser, ki zagovarja vrhovno komando nemških oboroženih sil in generalštab, prirediti pričbo, da je bil načrt za napad na Sovjetsko zvezo izdelan po jeseni 1940.

Paulus je ponovno zatrjeval, da lahko podrobno in ponovno obrazloži, kako se je ta načrt razvijal vse do izvedbe in da je bil on pozvan ravno jeseni 1940 k izdelavi tega načrta.

Branilec Friz, ki zagovarja Fritscheja, je poskušal ugotoviti, če je Fritsche, ki je svojevčasno služil v armadi pod poveljstvom von Paulusa, poskušal ugovarjati ukazom o streljanju sovjetskih vojakov in ujetnikov. Paulus je odgovoril, da se nih spominja takih ugovorov obtoženega Fritscheja.

Branilec vlade Reicha Kubushek je hotel zmanjšati s svojimi vprašanji krivdo ob članov Hitlerjeve vlade in poskušal izveči iz Paulusovih izpovedb zaključek, da je izvajal Hitler s svojimi osebnimi odločbami brez sodelovanja vodečih članov vlade svoje napadalne načrte.

Paulus je odgovoril: »Na svojem položaju v generalštabu nisem mogel soditi o odnosu vedeti, kako se upravlja država, niti na kak način sprejema vlada svoje odločbe. Vendar pa moram reči tole: Kljub temu, da je poskušal Hitler vsiljevati svoj običajni, brutalni in samovoljni način, bi vlada vendarle ne smela pustiti Hitlerju svobodnih rok. Morala bi se vmešavati v razvoj dogodkov in podvzeti potrebne ukrepe in sicer vsaj tedaj, ko je že vse mu svetu postalo jasno, da je šef vlade ponorel zločince.«

Branilec obtoženega Ribbentropa — Horn — je vprašal pričo, na kak način je poskušal opozoriti nemški narod na nevarnost in pogubo, ki mu je grozila.

Paulus je odgovoril, da je imel priložnost govoriti nemškemu narodu po radiu in mu razlagati ne samo vojaški položaj, ampak tudi dogodke 20. julija. Smatrali smo — je rekel Paulus — za svojo dolžnost povedati nemškemu narodu, da ga čaka neizbežen poraz.

Sodelovanje Romunije pri pripravah za napad na ZSSR

Nato je nadaljeval predstavnik sovjetskih tožilcev Zorja z navajanjem dokazov v zvezi z delom obtoženca, ki govori o napadu na Sovjetsko zvezo.

Da bi pokazal na odnose med Nemčijo in njenimi sateliti med napadom na Sovjetsko zvezo, je omenil tožilec izpovedbo bivšega romunskega maršala Jona Antonesea. Ves čas, dokler sem bil na oblasti v Romuniji — je rečeno v tej izpovedi — sem izvajal politiko utrjevanja odnosov z Nemčijo in užival njeno pomoč pri ponovnem vzdržanju in oborožitvi romunske vojske.

Na konferenci, ki sta jo imela Antoneseu in Hitler, je bil dosežen sporazum, da reorganizira Nemčija s pomočjo vojaške misije romunsko vojsko po nemškem vzorcu in oskrbuje Romunijo s letali, tehničnimi potrebščinami, protiletalskim in protitankovskim topništvom, z avtomatičnimi puškami in drugim orožjem, Romunija pa bo dajala žito in bencin za nemško vojsko.

Na vprašanje, ki so ga stavili med preiskavo Antoneseu, če je možno smatrati to konferenco s Hitlerjem kot pristop Romunije k nemški zaroti za vojne priprave, je Antoneseu odgovoril pritrdilno. Nadalje je Antoneseu izpovedal: januarja 1941 sem dobil po nemškem veleposlaniku v Romuniji Fabriciusu poziv, da obiščem Nemčijo. V Berchtesgarden sem imel svojo drugo konferenco s Hitlerjem, kateri so prisostvovali Ribbentrop, Fabricius in novo imenovani nemški poslanik v Bukaresti Killinger. Konferenci sta prisostvovala tudi predstavnik nemških oboroženih sil feldmaršal Keitel in generalni polkovnik Jodl. Na začetku konference mi je Hitler predstavil Killingerja in povedal, da je

njegov najbližji prijatelj. Hitler je orisal vojaški položaj na Balkanu in izjavil, da je zahteval Mussolini zaradi italijanskih neuspehov v vojni proti Grčiji njevo pomoč in da ima namen pomagati Italiji. S tem v zvezi je zahteval Hitler od mene, da bi dovolili nemškim četam, ki so bile zbrane na madžarskem ozemlju, prehod skozi Romunijo, da bi lahko šimprej pomagale Italijanom.

Tretji sestanek s Hitlerjem sem imel v Münchnu maja 1941. Temu sestanku sta prisostvovala Ribbentrop in Hitlerjev osebni tolmač Schmidt. Hitler me je obvestil o svojem sklepu, da prične napad na Sovjetsko zvezo. Končno smo se sporazumeli za skupen napad na Sovjetsko zvezo. Hitler mi je rekel, da bo treba izvesti ta napad vzdolž vse sovjetske meje od Črna morja do Baltika. Hitler mi je rekel, da bo ta nenadni vojaški napad odstranil najnevarnejšega sovražnika za Nemčijo in Romunijo. Hitler je predlagal, da ostopim romunsko ozemlje za koncentracijo nemških čet in da bi sodelovala Romunija pri direktnem napadu na Sovjetsko zvezo.

Hitler je poudaril, da Romunija ne sme ostati izven vojne, ker je to zanjo edini način, da si spet pridobi Besarabijo in severno Bukovino. Pristavil je, da bo imela Romunija za svojo udeležbo v vojni možnost, da zasede in vodi upravo v drugih sovjetskih ozemljih vse do Dnjepra. Ker je odgovarjal Hitlerjev predlog o pričetku skupne vojne proti Sovjetski zvezi mojim napadalnimi na-

Nacisti so pripravili skupen napad fašističnega bloka držav na ZSSR

Nürnberg 16. februarja. Tass poroča: Na večernem zasedanju 12. februarja se je pričelo zasliševanje bivšega nemškega generala Buschenhagena, šefa štaba severne armadne skupine, ki je poveljeval pozneje 52. armadnemu zboru. Buschenhagen je kot priča pred sodiščem izpovedal vse, kar mu je bilo znane o pripravah Nemčije leta 1940. Za napad na Sovjetsko zvezo.

Priča je izjavila, da je bilo vojaško sodelovanje med Nemčijo in Finsko vzpostavljeno jeseni 1940. V imenu nemške vrhovne komande je nemški vojaški ataše v Helsinkih vodil pogajanja glede pošiljanja nemških čet na Finsko.

»Meseca decembra 1940 in januarja 1941 sem se pogajal z vrhovno komando, ki je izdelala podrobnosti glede sodelovanja med nemškimi četami na Norveškem in finski vojsko,« je rekel Buschenhagen.

Na vprašanje sovjetskega tožilca Zorje, ali se je pogajal s finskim generalnim štabom glede skupne operacije proti Sovjetski zvezi, je Buschenhagen odgovoril pritrdilno ter izjavil, da mu je nemška vrhovna komanda to nalogo poverila.

Finske vojne priprave

Nato je general Buschenhagen prešel na obširno obravnavanje pogajanj, ki jih je vodil februarja in maja 1941. leta s finskim generalnim štabom.

Nato je Buschenhagen govoril o neposrednih pripravljajnih ukrepih, ki sta jih Nemčija in finska vojska podvzemala z namenom, da pride do oboroženega spopada na Sovjetsko zvezo.

Tožilec je pozval Buschenhagena, da osvetli pravo naravo teh pripravljajnih ukrepov. Buschenhagen je izjavil: »V samem pričetku ovsajalne vojne proti Sovjetski zvezi sta nemška vrhovna komanda in finski generalni štab dosegla popoln sporazum. Nihče ni verjel v možnost napada Sovjetske zveze na Finsko. Ker bi se ofenzivne operacije s finskega ozemlja lahko pričele — kot se je pričakovalo — kakih 8 do 10 dni po pričetku nemške ofenzive proti Sovjetski zvezi, so bili podvzeti gotovi koraki za obrambo, vendar je bilo očitljivo, da so tako razporeditev čet kakor vsi ostali ukrepi služili ciljem napada, ne pa ciljem obrambe.«

Odvetnik Laternser je postavil priči nekoliko vprašanj, da bi ugotovil, ali so nemške čete na Norveškem dobile povelje, da pobližajo komisarje Rdeče armade. Buschenhagen je to potrdil.

Pomen romunske nafte za Nemčijo

Nato je tožilec Zorja pred sodiščem predčital sledečo izjavo bivšega romunskega vojnega ministra Pantasia, ki se glasi: »Romunija je podvzela pripravljajne korake za vojno proti Sovjetski zvezi novembra 1940.«

Pantasia je do podrobnosti opisal vse pripravljajne ukrepe, ki so bili podvzeti pri prihodu posebne vojaške misije in skupine nemških oficirjev ter instruktorjev v Romunijo.

Po navodilih nemških oficirjev je Romunija izvedla dvomesečno vezbanje rezervnih oficirjev ter izdelala načrt za mobilizacijo 12 letnikov, tako da bi bilo ljudstvo na zahtevo nemške komande pripravljeno za vojno do 1. julija 1940.

Decembra 1940 je organizacija Todt pričela z izgradnjo strateško važnih cest v smeri sovjetske meje. Februarja 1941 so se vzdolž severno Bukovine in Besarabije pričele koncentrirati romunske vojaške formacije, ki so bile okrepljene s tremi nemškimi divizijami. V pričetku oboroženega napada Romunije in Nemčije na Sovjetsko zvezo je bilo na romunsko-sovjetski meji koncentriranih 12 romunskih in 10 nemških divizij, v celoti okrog 600.000 ljudi.

Tožilec Zorja je nadaljeval: »V smislu dokumentov, ki smo jih pravkar obravnavali, lahko pridemo do zaključka, da je Romunija po navodilih generalnega štaba fašističnih zarotnikov

menom, sem pristal na sodelovanje pri napadu na Sovjetsko zvezo in objubil, da bom poslal na boljše potrebne romunske čete, istočasno pa povečam pošiljke petroleja in poljedelskih proizvodov za nemško vojsko.

Preden sva s Hitlerjem sklenila napasti Sovjetsko zvezo, sem vprašal Hitlerja, če je dosegel kak sporazum z Madžarsko za njeno sodelovanje v vojni. Hitler je odgovoril, da so Madžari že privolili v to, da sodelujejo v vojni proti Sovjetski zvezi. Hitler pa ni povedal, kdaj so dosegli Nemci ta sporazum z Madžarsko. Prišel sem z aktivnimi pripravami za bližnjo vojno.

Po vdoru na sovjetsko ozemlje so nudile romunske čete pod mojim vrhovnim poveljstvom Nemcem veliko pomoč in je Hitler poslal s tem v zvezi pismo, v katerem mi je izrazil svojo hvalečnost kakor tudi romunski vojski.

Ko je navedel izpoved bivšega podpredsednika romunske vlade Mihaila Antonesea o načrtih za napad na Sovjetsko zvezo, je tožilec izjavil, da nudi izpovedbi von Paulusa in Mihaila Antonesea sovjetskim tožilcem dokaz za trditve, da so sprejeli odločitev o pošiljanju vojaške misije nemškega generalštaba v Romunijo zaradi reorganizacije romunske vojske in zaradi priprav za napad na Sovjetsko zvezo najkasneje septembra 1940, torej že 9 mesecev pred dejanskim napadom na Sovjetsko zvezo. V novembru 1940 so bile romunske vojne priprave že v polnem teku.

Podvzela korake za napad na Sovjetsko zvezo še preden je bil sprejet načrt »Barbarossa«

Tožilec je podal pregled korespondence med romunskimi in nemškimi napadalci ter anekdotične načrte fašistične Romunije, kakor tudi dokumente iz osebnega Antonesevega arhiva. Obrazložil je anekdotične načrte Romunije in Nemčije, ki sta se hoteli polastiti bogastva Sovjetske zveze.

Romunski petrolej je predstavljajl jabolko spora med fašističnimi sodelavci in Nemci, ki so hoteli popolnoma izčrpati rezerve romunskega petroleja. V nekem svojem pismu je Antoneseu opozoril Ribbentrop, da je jedini način, da se reši položaj, zavzeti ozemelj, ki imajo zadosti petrolejskih izvirov.«

Tožilec Zorja je poudaril, da Antoneseu ni prvi zaslopal ta načrt. Na dan 9. julija 1940 je obtoženi Rosenberg podal jasno izjavo, ki se v seloju strinja s tem mišljenjem. V svojem pismu Rosenberg pravi: »Interesi Nemčije obstajajo v zagotovitvi možnih položajev na celokupnem kavkaškem ozemlju, da bi se na ta način zagotovile prometne zveze z bližnjim vzhodom. Samo zveze s petrolejskimi izviri lahko Nemčijo in vse Evropo osvobodijo odvisnosti od vsake koaličije pomorskih sil v bodočnosti. Nemška politika gre za tem, da uresniči vojaško in politično nadoblast nad Kavkazom in nad deželami, ki s Kavkazom mejijo na jugu. Nemški Reich se mora polastiti vseh petrolejskih polj.«

Provokacije madžarske komande

Nato je tožilec prikazal vlogo, ki jo je v pripravah za vojno proti Sovjetski zvezi odigrala Madžarska.

Prečital je izjavo bivšega šefa vojnenske ali protivojnske službe madžarskega generalnega štaba Ruszaka Ruedigerja Ujzaszaja, ki dovaja osvetljujejo potek pripravljajnih ukrepov od pričetka jeseni 1940.

Ujzaszaj je podal obširno poročilo o koncentraciji in razporeditvah madžarskih čet v neposredni bližini sovjetske meje in ugotovil, da je madžarski generalni štab z lažmi poskušal opravičiti vojaške ukrepe Madžarske proti Sovjetski zvezi.

Rekel je, da je šef operacijskega oddelka generalnega štaba Laszlo izdal povelje, da se v tisku razširi lažna vest, da je Sovjetska zveza koncentrirala na madžarski meji 14 formacij, izmed katerih jih je 8 motoriziranih. Ujzaszaj je dalje opisal izvalno delovanje madžarske vojaške klike, ki je izdelala poseben načrt z namenom, da se opraviči napad na Sovjetsko zvezo. Na podlagi tega načrta bi morala nemška letala, preslikana kot enote sovjetskega letalstva, vrči bombe na obmejno področje vzhodne Madžarske, pri čemer bi uporabila bombe sovjetskega tipa. Tako o nemška letala z bombami in strojinami napada nek kraj v Podkarpatski Ukrajini. Istega dne o nemška letala z značkami sovjetskega letalstva bombardirala tudi mesto Košice.

Ta izvalni zračni napad je služil madžarski vladi kot povod, da napove vojno Sovjetski zvezi, čeprav to vprašanje ni bilo postavljeno pred parlament. Tožilec je ponovno poudaril, da te izjave dokazujejo, da je izvalna zarota madžarske fašistične klike prišla do širaja že nekaj mesecev pred tem letalskim napadom in to v obliki priprav za oboroženi napad na Sovjetsko zvezo.

Ruedigerjeve izpovedi je v celoti potrdil s svojim izčrpnim poročilom generalljutant Günther Krappe, bivši nemški vojaški ataše v Budimpešti, ki je pozneje poveljeval 10. zboru SS oddelkov.

Tožilec Zorja je podal vse dokaze o oblikovanju napadalskega bloka proti Sovjetski zvezi, kakor je izjavil: »Fašistični zarotniki so že septembra 1940 podvzeli vse korake z jasnim ciljem, da potegnejo Romunijo, Finsko in Madžarsko v okvir načrta za pripravljajne razbojniškega napada na Sovjetsko zvezo.«

Tožilec Zorja se je nato ponovno dotaknil načrta »Barbarossa« in vseh ostalih dokumentov, ki so z njim v zvezi, nakar je ugotovil:

»Hitlerjevci so že pred napadom na Sovjetsko zvezo izdelali načrt s podrobno razdelitvijo v posamezne člene raznih povelj in navodil, vnaprej do-

Rdeča armada je uničila vse roparske načrte nacističnih generalov

Nürnberg, 16. febr. Tass poroča: Predstavnik sovjetskega tožilstva Zorja je zaključil navajanje podatkov glede napada na Sovjetsko zvezo. Tožilec je opozoril na dokument o sestanku 16. julija 1941, na katerem so se Hitler, Göring, Rosenberg, Keitel in drugi zarotniki odločili glede napada in nadaljnje usode Sovjetske zveze.

Izdelali so načrte za to, da se Nemčiji priključijo Krim z bližnjimi področji Ukrajine, Baltične države, bjaloštoki gozdovi in polotok Kola.

»Kolonije na Volgi, kot so jih smatrali Hitlerjevci, naj bi postale ena izmed nemških pokrajin. Petrolejsko področje Bakuja naj bi postala nemška vojaška kolonija, Romuniji je bila odmerjena Besarabija z Odeso. Leningrad in leningradska oblast, kakor tudi Vzhodna Karelija naj bi bili vključeni v Finsko.

V Ribbentropovem poročilu v listu »Hamburger Fremdenblatte« je rečeno, da je »z Rusijo že končano« in da sta Nemčija in Italija skupno s svojimi zavezniki na ta način postali v Evropi nepremagljivi.

Ribbentrop je dalje rekel: »V gospodarskem pogledu so si sile osi skupno s svojimi prijatelji zagotovile neodvisnost od prekomorskih držav. Evropa se je enkrat za vselej osvobodila nevarnosti blokade. Zaloga žita in sirov, ki jih poseduje Evropska Rusija, bodo popolnoma zadostovale za evropske potrebe. Njena vojna industrija bo služila vojnemu gospodarstvu Nemčije in njenih zaveznikov. Na ta način se vedno bolj okrepljuje evropski vojni potencial. Organizacija na tem obširnem ozemlju je že v polnem razvoju. Ustvarjeni so na ta način že odločni predpogoji za dokončno zmago osi in njenih zaveznikov nad Anglijo.«

S svojo strani je Göbbels prestopno govoril Nemcem: »Sedaj smo dobili poljedelsko najvažnejša in z premogom in železom bogata področja Sovjetske zveze.«

Hitlerjevski razbojnik se niso ustavljali pred nobeno stvarjo in so izdelali načrte za nadaljnje napade. Kot dokaz za to je tožilec sodišču predložil pismo, ki ga je nemški pomorski štab poslal komandantom za padne, severne in južne skupine. V

Povezanost nemške komande s fašistično tolpo

Nürnberg, 16. febr. Tass poroča: Posebni dopisnik »Krasnega Zvezde« na nürnberski razpravi piše, da je nastop feldmaršala Paulusa, bivšega komandanta VI. nemške armade, ki je bila uničena pri Stalingradu, kot priča začudil tako obtoženec, kakor tudi njihove zagovornike.

Preden je bila priča poklicana pred sodišče, se je v sosedni dvorani odigrala zanimiva scena. Ko je predstavnik sovjetskega tožilstva pričel čitati Paulusovo izpoved, ga je Keitlov odvetnik naglo prekinil in rekel, da zapisnik zasliševanja ni potrjen in da zaradi tega ne more služiti kot dokaz. Sovjetski tožilec je odgovoril, da Paulus lahko sam poda sodišču svojo izpoved, ako to zagovorniki svet želi. Ta odgovor je zagovornike osupnil. Keitlov odvetnik se je zmedel in

ločili metode za zapiranje civilnega prebivalstva ter določili postopek in način ropanja sovjetske dežele, pri čemer so imeli namen, da Sovjetsko zvezo izpremenijo v kolonialno področje tretjega Reicha. Ko so pričeli napadalsko vojno, Hitlerjevci niso več zakrivali svojega namena.«

tem pismu se navajajo Hitlerjeva navodila glede nadaljnjih načrtov Hitlerjevcev ter tega, kar so nameravali storiti »po zaključku Vzhodne kampanje«. Pripravljali so se, da v septembru 1941 pričnejo pohod na Tobruk. Istega leta so se Hitlerjevski zarotniki pripravljali, da s pomočjo Španije zavzamejo Gibraltar. Pripravljali so se tudi na napad na Sirijo in Palestino. V pismu je odkrito rečeno: »Ako bo zlom Sovjetske zveze nudil potrebne pogoje, se pripravljaj pohod motoriziranih ekspedicijskih zborov preko Zakavkazija v smeri Perzijskega zaliva, Irana, Sirije in Egipta.«

»Dokument, ki ga podajam sodišču,« je rekel tožilec Zorja, »kaže kakšen razvoj dogodkov so fašistični zarotniki pripravljali, ako jih Rdeča armada ne bi zaustavila v njihovem napredovanju.«

Tožilec je ob koncu podajanja dokumentov, ki se nanašajo na napad fašističnih zločincev na Sovjetsko zvezo, posnel sledeče zaključke:

1. zločinska zarota za napad na Sovjetsko zvezo zaradi ropanja v Sovjetski zvezi in uporabe njenega bogastva za nadaljnje nemške napade se je pričela mnogo prej, preden so fašistični zarotniki napad izvršili.

2. Neposredne vojne priprave za napad na Sovjetsko zvezo so izvrševali fašistični zločinci skoraj leto dni; pri izvrševanju teh priprav ni sodelovala samo Nemčija, ampak tudi satelitske države, v prvi vrsti Romunija, Finska in Madžarska.

3. Še pred napadom na ZSSR so bili določeni zločinski cilji fašističnega napada, uničevanje mirnega prebivalstva, ropanje Sovjetske zveze in polastanje njenih ozemelj.

4. Na srečo za svobodoljubne narode, je rekel tožilec v zaključku svojega govora, »so Zveza sovjetskih socialističnih republik, sovjetsko ljudstvo in njena Rdeča armada popolnoma zdrobili vse že načrte fašističnih napadalcev. Rdeča armada ni samo združala in zaustavila fašističnega napada, ampak je skupno z zavezniškimi armadami pripeljala Hitlerjevsko Nemčijo do popolne katastrofe, fašistične vojne zločince pa na zatožno klop.«

Izidi volitev na Češkoslovaškem morajo utrditi pozicije delovnega ljudstva

S konference sekretarjev okrožnih komitejev Komunistične partije Češkoslovaške

Praga, 16. febr. (Tanjug). V Pragi je bila konferenca sekretarjev okrožnih komitejev Komunistične partije Češkoslovaške in urednikov partijskih listov. Na konferenci so razpravljali o pripravah za sedmi kongres Komunistične partije Češkoslovaške in za splošne volitve. Konferenci je prisostvoval podpredsednik vlade in sekretar Komunistične partije Slovaške Široky, minister za notranje zadeve Nosek in predsednik poljedelskega odbora Ladislav Kopřiva.

Glavni referat je imel podpredsednik vlade in sekretar Komunistične partije Češkoslovaške Gottwald, ki je dejal, da bodo bližnji štirje meseci velikega pomena za nadaljnji korak na poti političnega, ideološkega in organizatoričnega izpolnjevanja Partije. Kongres bo pripravil Partijo za volivno kampanjo. Gottwald je nadalje izjavil, da bi nekateri krogi radi ovirali delo vlade in da je zato dobro, da so bile napovedane volitve. Demokratično izražanje ljudske volje na splošnih volitvah je pogoj za razvoj republike in zato se bodo začela po volitvah reševati važna vprašanja, ki zahtevajo soglasnost.

Gottwald je dejal, da bodo izidi volitev imeli velik vpliv na razmere v republiki, na režim in novo ustavo. Na volitvah morajo propasti spletkarski računski elementi, ki se nadejajo, da bodo utrdili svoje pozicije z glasovi volivcev razpuščenih fašističnih in reakcionarnih strank. Izidi volitev morajo utrditi pozicije delovnega ljudstva, razširiti in okrepi njegov vpliv v državi. Tu so vsi po-

se skuša umakniti. Izjavil je, da zagovorniki svet ne vztraja na tem, da bi bilo potrebno potrditi pismene izpovedi von Paulusa. Vendar pa je sodišče kljub temu poklicalo Paulusa, katerega so fašisti pred tremi leti uradno proglasili za mrtvega.

Paulus je v celoti potrdil izpovedi, ki jih je podal sovjetski vladi in ki jih je napisal po svoji volji in brez kakršnega koli prigovarjanja. Pred sodiščem je podal poročilo, kako so Hitlerjevski voditelji Nemčije pripravljali zločinski napad na Sovjetsko zvezo. Neizpodbitna dejstva še enkrat dokazujejo, kako so bili nemški generali in nemška vrhovna komanda tesno povezani s celokupno fašistično tolpo. To je izjavil von Paulus, potrjeno je pa tudi s pismenimi poročili ostalih generalov.

Prijateljska pogodba med Kitajsko in Zunanjo Mongolijo

Cungking, 16 febr. (Tanjug) Reuter poroča, da je predstavnik mongolske republike Su Run Oro objavil, da so kitajski predstavniki podpisali prijateljsko pogodbo z ljudsko republiko Zunanjo Mongolijo.

Vlada Združenih držav obtožuje Argentino

V Washingtonu imajo neizpodbitne dokaze, da je Peronov režim stvarno pomagal fašističnim državam

Washington, 16. febr. (Tanjug.) Usis poroča, da je vlada Združenih držav odkrila obtožila argentinsko vlado, da ji je deloma uspelo ustvariti totalitarno državo na »zapadni polobli«.

V dokumentirani spomenici, ki jo je objavilo ministrstvo za zunanje zadeve, se direktno obtožuje režim Perona zaradi stvarne pomoči osmim državam in zaradi »izpodpiranja« medameriških odnosov.

Vrščilec dolžnosti ministra za zunanje zadeve Dean Acheson in pomočnik ministra za zunanje zadeve Bradem sta dostavila vsem šefom diplomatskih misij vseh ameriških republik razen Argentini po eno kopijo te spomenice, ki ima 31 strani. Spomenica vsebuje velik del še ne objavljenega materiala, ki dokazuje resničnost naslednjih obtožb:

»Da sta Peronov režim in bivša Castillova vlada vodila politiko stvarne pomoči sovražniku.

da je Argentina popolnoma prekršila svoje svete obljube za sodelovanje z ostalimi ameriški republikami, da sta oba režima usmerjavala svojo politiko k izpodpiranju medameriških odnosov.

da klika, ki je sedaj na oblasti v Argentini, dela skupaj z nacističnimi kolaboracionisti pri vzpostavljanju totalitarne države na tej polobli.

Ministrstvo za zunanje zadeve je zanosvalo svojo spomenico na dokumentih, ki so jih našli shranjene pri fašističnih uradnih oblasteh v Nemčiji. Na podlagi dokazov so Združene države prišle do naslednjega zaključka:

1. Člani argentinske vojske vlade so sodelovali s sovražnimi agenti pri obsežnem vohunstvu in drugih dejanjih, ki so imela namen ovirati vojni napor Združenih narodov.

2. Nacistični voditelji, skupine in združenja so pripravljala z argentinskimi totalitarnimi elementi ustvaritev nacistične države.

3. Člani vojske klika, ki je nadzorovala vladi Castilla in Perona, so že leta 1943, sklenili zaroto s sovražnikom, da bodo ogrozili položaj vlad sosednih držav, da bi jim preprečili sodelovanje z zavezniki. Skušali so jih pridobiti za blok, ki je bil naklonjen osi.

4. Prejšnja in sedanja argentinska vlada sta šteli sovražnika na gospodarskem polju, da bi ohranili v Argentini industrijsko in trgovsko moč osi.

5. Obe vladi sta se pogajali s sovražnikom, da bi dobili iz Nemčije orožje.

Listine so odkrile obširno mrežo spletih in vohunstva, ki se ni razpletala samo po Argentini, marveč tudi po bližnjih republikah Južne Amerike. Zelo značilno je dejstvo, da je prišlo na dan, da je bila Francova Španija udeležena pri nemško-argentinskem načrtu, po katerem naj bi pritegnili narode Južne Amerike v območje osi. Po načelih nacifašistov in falangistov so vojaški voditelji Argentine ukini osebno svobodo, demokratske ustanove, s terorističnimi metodami preganjali svoje nasprotnike, ustvarili državno propagando za razširjanje nacistične miselnosti, ustanovili korporacije, ki so služile vladi ter izvajali načrt za povečanje vojaških in pomorskih sil, ki je bil, kolikor je zahtevala varnost države, popolnoma neprimeren.

Zdaj ima vlada Združenih držav številne neizpodbitne dokaze. Ta listina, ki se upira na dokaze, ne potrebuje drugih pojasnil. Vlada Združenih držav pričakuje od vlad ostalih ameriških republik poročila o njihovih stališčih do tega vprašanja.

Ameriški senator zahteva izključitev Argentine iz organizacije ZN

Washington, 16. febr. (Tanjug.) Reuter poroča, da je Carl Hatch, član demokratske stranke in član senatskega odbora za zvezo z inozemstvom, podal izjavo, v kateri zahteva, naj se Argentina izključi in organizacije Združenih narodov.

Udarniki na predstavah ruskih umetnikov

Na izrečno željo vodstva Državnega ansambla narodnih igror ZSSR, so se mogli deležiti predstav tudi naši udarniki. Vodstvo je v ta namen brezplačno izdalo 30 vstopnic. Glavni odbor ESZDNS je mogel povabiti nekaj vidnejših udarnikov z Jesenice, Trbovelj, Celja, Kranja, Ljubljane in drugod, ki so se tovariškim vabilu prav radi odzvali.

Člani ansambla narodnih igror Zveze sovjetskih socialističnih republik so s tem dovolj zgovorno pokazali, da je umetnost tudi za delovnega človeka in da je treba danes predvsem ceniti tistega, ki stoji v prvi vrsti domovinske obnove in to so naši udarniki!

Sovjetskim tovarišem izrekajo udarniki prišrodno zahvalo. Do njih pa se jim zahvaljuje za pozornost vse delovno ljudstvo Slovenije!

pravični nasloviti vloge na ministrstvo za trgovino in preskrbo NVS, priložilo pa naj rešitve navedenih odborov. Na vse ostale tozadavne pritožbe ministrstvo ne bo odgovarjalo. Opozarjamo ponovno, da anonimnih pritožb ne bomo upoštevali.

Ministrstvo za trg. in preskrbo pri NVS.

POZIV FINANČNIM UPOKOJENCEM

Mnogi osebni in rodbinski finančni upokojenci navelje ponovnim pozivom doslej še niso vložili prošnje za določitev svojih pokojninskih prejemkov po predpisih uredbe o ugotovitvi pravice do pokojnine.

Ker se mora po predpisih te uredbe pregled vseh pokojnin izvršiti najkasneje do konca meseca marca t. l., se vsi finančni federalni upokojenci v Sloveniji vabijo, da take prošnje nemudoma vložijo pri ministrstvu za finance vlade Ljudske republike Slovenije v Ljubljani. Prošnje, opremljene s predpisanimi dokazilnimi listinami naj vložijo vsi federalni finančni upokojenci, katerim bo po novih določilih izplačevala pokojnino Ljudska republika Slovenija, to so vsi bivši finančni uslužbenici in njih svojci — izvzemši upokojene uslužbenice nekdanjega finančnega ministrstva v Beogradu samega in upokojene uslužbenice carinske in monopolne stroke, katerim bo pokojnino določilo finančno ministrstvo FLRJ v Beogradu.

Vsi prizadeži, ki prošnje doslej še niso vložili, naj to brez odlašanja store, ker se sicer utede zgoditi, da pokojnino, določeno po novih predpisih, ne bi prejeli. Opozoriti je treba, da se preživina brez izjeme vsem upokojencem dokončno ustavi s koncem meseca marca t. l.

Iz ministrstva za finance

OPOZORILO

Posamezniki še vedno vlagajo prošnje za orožne liste neposredno na ministrstvo za notranje zadeve LVS. Ker ministrstvo ne more rešiti teh prošnje neposredno, se mora tozadavne prošnje vložiti izključno le na okrajne ozir. mestne ljudske odbore, ki jih nato predlože okrajnim ljudskim odborom v rešitev. Orožne liste za poset in nošenja orožja izdajajo samo okrajni ljudski odbori, če gre za orožje manjše od kal. 7 mm, sicer si morajo okrajni ljudski odbori izposlovati predhodnje dovoljenje tujkrajnjega ministrstva za notranje zadeve. Vse vloge za nošenje orožja morajo biti kolokovane z din 10, takse pa so za letni orožni list za vsak komad orožja din 50 in za trajni orožni list din 200.

NAVODILO UPORABE

Antipasta Ampolea, doze á 130 gramov, ki so v prosti prodaji cena doze din 14 pri trgovcu, je treba pred uporabo kuhati, nikakor pa ni priporočljivo, da konzerve držati v hladnici, ker bi se to konzerve ob nastalem topleni vremenu pokvarilo.

Dnevne vesti

Izšla je nova številka ilustrirane revije »Tovariš«.

Razstava narodno osvobodilnega tiska v Narodnem domu je podaljšana do 24. februarja.

Rdeči križ četrti Tabor! Četrtna skupščina z volitvami četrtne odbora se bo vršila v ponedeljek 18. februarja ob 8. uri pri Rozmanu, Sv. Petra cesta 85.

Tov. kapetan Vrežec Milan. Javi se čimprej v Personalnem oddelku Štaba IV. armije!

Državno elektropodjetje »Elektrotehna«, Tyrševa 1 b/III obvešča, da se je prodajni oddelk (izdajanje nakazil) Elektrotehne preselil iz Tyrševe ceste 1 b/III v Kolizej, Gosposvetska cesta šte. 1.

Uprava »Naše žene« sporoča svojim naročnikom, da je letošnja januarska številka »Naše žene« pošla in bo ponatisnjena, zato naj vse tiste naročnice, katere še to številko niso prejele, nekoliko počakajo.

Šolstvo

Za vse delovske in mojstrske šole na Drž. tehniški srednji šoli v Ljubljani in sicer za:

- 1. gradbeni oddelk
- 2. strojni mojstrski oddelk
- 3. elektroinstalaterski oddelk
- 4. mizarjski in strugarski mojstr. oddelk
- 5. rudarsko in fužinarsko šolo

pridej uprava Drž. tehniške srednje šole osem-tedenski celodnevni pripravljalni tečaj, ki bo prišel 1. aprila t. l.

Namen tečaja je, da izravna splošno izobrazbo vsem kandidatom, ki nameravajo v jeseni posecati delovske in mojstrske šole. Pogoj za posejanje tečaja je pomočniški izpit iz odgovarjajoče stroke, pri rudarjih pa odgovarjajoča delovna doba kot kopača. Vsak kandidat mora pri vpisu v tečaj predložiti tudi izkaz svoje sindikalne organizacije, ki mora vsebovati:

- 1. moralno kvalifikacijo
- 2. strokovno kvalifikacijo
- 3. sektor dela, v katerem bo kandidat po dovršenem šolanju zaposlen.

Uspešno dovršen osem-tedenski pripravljalni tečaj je pogoj za vpis v delovske in mojstrske šole na Drž. tehniški srednji šoli v Ljubljani.

NA TRANSEFUZIJSKI POSTAJI SAB NAJ SE JAVIJO SLEDEČI KRVODAJALCI

Dne 18. t. m.: Znidaršič Anton, Bleiweisova 42, Zandar Helena, Podmilščakova 34, Zupan Marija, Zabreznica 27, Zorc Olga, Miklošičeva 7, Zemlja Rudolf, Selo 18, Zavrtnik Valentin, Malgajeva 16, Zupane Angela, Kocenova 12, Volkar Rene, Jernejeva 19, Vogel Milda, Celovška 280, Vivotda Marija, Krmačina, Metlika, Verbič Ignacij, Poljanski nasip 8, Vognar Angela, Zabreznica 40, Valas Rozalija, Zbašnikova 3, Verbič Ignacij, Bleiweisova 55, Tuma Anka, Fignerjeva 9, Tomič Rozalija, Kolezijska 19, Toman Ljudmila, Bodešce 28, Bled, Zagar Marija, Poljanska 54, Zupan Boga, Bičevje 41, Vovk Antonija, Hraše 27, Lesce, Trnovec Franc, Rožna dolina c. XVII/2, Sušteršič Dragica, Zadvor 34, Vevče, Slemenjak Antonija, Zaloška 29, Stefan Milka, Kot 90, Semič, Sobar Ivana, Pavšičeva 14, Smerkar Pavla, Celovška 141, Serše Bogomir, Rožna dolina c. IX/21.

Dne 19. t. m.: Skrbineš Zlatka, Trstenjakova 2, Seme Marija, Rimska cesta 23, Stegnar Marija, Bleiweisova 15, Seliškar Jože, Marenčičeva 1, Prebil Neža, Vrhovel 36, Prebil Marijana, Rožna dolina c. XVII/2, Potočnik Mara, Vodnikova 103, Pirc Matilda, Karlovska 9, Plevnik Ivana, Sp. Kašelj, 8, Plevnik Albina, Sp. Kašelj 8, Pilon Marija, Lampetova 2, Jesenice, Turnher Breda, Strossmayerjeva 4, Svare Hilda, Ob Ljubljani 53, Sušteršič Milan, Ilirska 29, Strekelj Lavoslav, Zvonarska 11/I, Sever Josip, Vogelnja 3.

Krvodajalci naj se javijo med 8. in 10. uro ter ne smejo zajtrkovati nič mastnega. V torek, dne 19. II. 1946 naj pridejo krvodajci, ki tega še niso prejeli po olje in sladkor.

V ponedeljek dne 18. II. naj se sigurno zglasijo na naši postaji tov. Janša Mara, Oblak Vida in Ferjančič Ivanka.

PRESKRBA

DELITEV SVEŽEGA MESA

Potrošniki okroglega mesta Ljubljana, ki so upravičeni prejemati meso, bodo prejeli mesto delitve v soboto že v torek 19. februarja dopolne od 7-12 ure pri svojih stalnih mesarjih na odrezek »I - 15« in »III - 35« in na odrezek »7 dnevni 101 februarja skupaj z »7 dnevni 102 februarja živilske nakaznice, izdane od MLO odseka za preskrbo Ljubljane po 10 dkg teletine.

Pravtako prejmejo lat dan sveže meso bolniki na odrezke bolniških nakazil in zdravstveni zavodi.

Prodajna cena teletin je 33 din za kg. Mesarji naj dvignejo meso v ponedeljek 18. t. m. ob 14. uri na Mestni klavnici.

Mesarji morajo obračunati odrezke v torek dne 26. t. m. od 8-12 ure na Navodu - Ljubljana Novi trg 4-II, soba 14.

KINEMATOGRAFI

SPOREDI DRŽAVNIH KINEMATOGRAFOV

BLEJ: Češki film »Turbinas, tehnik.

CELJE, METROPOL: Sovjetski film »Salavat Julajev, tehnik.

DOMZALE: Ameriški film »Žena ustvarja zgodovino, tehnik.

DRAVOGRAD: Španski film »Španska kri, tehnik.

GROSUPLJE: Sovjetski film »Lenu oktobra, tehnik.

BOSTANJ: Francoski film »Burja nad Parizom, tehnik.

IG: Ameriški film »Pesem mladosti, tehnik.

KAMNIK: Ameriški film »Oče in otroci, tehnik.

LASKO: Ameriški film »Mlada letas, tehnik.

LJUBLJANA, KODELJEVO: Češki film »Gabrijelas, tehnik. Ob 14.30, 16.30, 18.30 in 20.30 uri.

MATICA: Sovjetski film »Ob šestih po zmage, tehnik. Ob 15., 17., 19. in 21. uri.

SLOGA: Sovjetski film »Otroci kapitana Grantsa, tehnik. Ob 15., 17., 19. in 21. uri.

UNION: »Sporodi domače proizvodnje, tehnik. Ob 15., 17., 19. in 21. uri.

MARIBOR, ESPLANADE: Jusoslovanski film »Beograd, tehnik.

MEZICA: Sovjetski film »Stalingrad, tehnik.

NOVO MESTO: Sovjetski film »Branila je domovino, tehnik.

PTUJ: »Sporodi domače proizvodnje, tehnik.

RADECE: Sovjetski film »Deklet se mudi na sestanku, tehnik.

RADOVLJICA: Norveški film »Bastard, tehnik.

RAJHENBURG: Angleški film »Osvobojenje Afrike, tehnik.

ROGAŠKA SLATINA: Ameriški film »Hotel za žene, tehnik.

RUSE: Sovjetski film »Berlins, tehnik.

SLOVENJGRADEC: Francoski film »Edvard VII., tehnik.

SOSTANJ: Francoski film »Junaki jutrišnjega dne, tehnik.

SKOPJA LOKA: Sovjetski film »Sekretar rajonskega komiteta, tehnik.

ST. JERNEJ: Ameriški film »Pod zastavo svobode, tehnik.

VEVČE: Sovjetski film »Žoja Kosmodenjan, tehnik.

VRHNIKA: Ameriški film »Nekoč se je zgodilo, tehnik.

ZALEC: Italijanski film »Preko ljubezn, tehnik.

POTUJOČI KINO št. I. (Stajerska) predvaja: »Albanija«, »Auschwitz«, »Ruske novosti«.

JAVNA BORZA DELA

ima na razpolago sledeča prosta mesta:

Pri obnovi naše živinoreje sta nam nujno potrebna 2 hlapec, ki imata veselje do kmečkoga dela in živali.

Naši obrtniki potrebujejo za ključavničarska dela sledeče delovne moči: 1 stavbenega ključavničarja, 1 samostojnega ordinarja.

Za napravo opreme in lesnih izdelkov potrebujemo 3 pohištvene mizarje, dva sodarja.

Usnjarska stroka potrebuje 6 usnarjev-strojarjev.

Nadalje potrebujemo 4 čevljarje prešivalke.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

v LJUBLJANI

Drama

Nedelja, 17. februarja ob 10. uri: »Triglavska bajka«. Zaključna predstava za ljudskošolsko mladino.

Izven. Ob 20. uri: Goldoni-Rupel: »Primorske zdrahe«. Sindikalni abonma. Red SB.

Torek, 19. februarja ob 20. uri: Goldoni - Rupel: »Primorske zdrahe«. Red B.

Sreda, 20. februarja ob 16. uri: P. Goila: »Triglavska bajka«. Izven. Ob 20. uri: M. Pucova: »Svet brez sovraštva«. Red Sreda.

Četrtek, 21. februarja ob 20. uri: Molliere-Vidmar: »Šola za žene«. Red A.

Petek, 22. februarja ob 20. uri: Vito Zupan: »Rojstvo v nevihti«. Red D.

Sobota, 23. februarja ob 20. uri: Molliere-Vidmar: »Šola za žene«. Sindikalni abonma. Red SC.

Opera:

Nedelja, 17. februarja ob 14.30 uri: Verdi: »Traviata«. Izven. Ob 20. uri: Gostovanje državnega ansambla narodnih plesov ZSSR

Torek, 19. februarja ob 19.50 uri: A. Dvořak: »Rusalka«. Sindikalni abonma. Red SD.

Sreda, 20. februarja ob 19.50 uri: Propagandni večer slovenske opere: L. M. Skrijanc: »Marzenka«. M. Polič: »Mati Jugovječe«. Izven. Znižane cene od 50 din navzdol.

Četrtek, 21. februarja ob 19.50 uri: Smetana: »Poljub«. V. Blodek: »V vodnjaku«. Red Četrtek.

Sobota, 23. februarja ob 19.50 uri: Verdi: »Traviata«. Sindikalni abonma. Red SA.

Sentjakobsko gledališče

Mestni dom

Nedelja, 17. februarja ob 20.15: »Tugomere«.

Petek, 22. februarja ob 20.15 uri: Zabavna svečanost v spomin članov Sentjakobskega gledališča padlih v osvobodilni borbi.

V MARIBORU

Nedelja, 17. februarja ob 15. uri: Linhart: »Veseli dan ali Matiček se ženit«. 25. uprizoritev. Znižane cene. Izven. Ob 20. uri: Smetana: »Prodana nevesta«. Gostjeva Jože Gostič in Anton Orel. Izven.

V KRANJU

Nedelja, 17. februarja ob 16. uri: Arx-Albrecht: »Izdaja pri Novari«. Izven. Ob 20. uri: »Trije vaški svetniki«.

V TRBOVLJAH

Oder Ljudske prosvete - dvorana OLO

Nedelja, 17. februarja ob 16. uri: M. Bor: »Raztrganica«.

RADIO

DNEVNI SPOREDI ZA NEDELJO 17. II.

8-8.30 Jutranji koncert vojaške godbe (partizanske pesmi) - 8.30-8.45 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda - 8.45-9 Skladbe za čelo in klavir - 9-10 Skupščina AFŽ Julijske Krajine. (Prenos iz Reke) - 10-10.30 Vokalni koncert s sodelovanjem baritonista Dušana Pertota pri klavirju Bojan Adamič - 10.30-10.50 Partizanska ura: Odlomki iz del Klusovega Jožeta - 10.50-11 Partizanske zbornice pesmi - 11-11.30 Oddaja Narodne družine Zagrebške Radio-postaje - 11.30-12 Nekaj orkestralnih skladb - 12-12.30 Vokalni koncert moškega zbora »Grafiko«. Dir.: A. Gröbming - 12.30-12.45 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda - 12.45-13.10 Blaž Arnič: Godovi pojejo, simf. pesnitve - 13.10-13.30 Pester koncertni spored - 13.30-13.45 Napoved časa, pregled tiska, objave in pregled sporeda - 13.45-14.30 Petrovičev kvintet igra lahko glasbo - 14.30-14.45 Napoved časa in poročila - 14.45-15 Orkestralni koncert - Grieg: Peer Gynt - Bizet: Odlomki iz suite »Arlóizanka« - 15 Poizvedbe - 15-15.30 Nadaljevanje orkestralnega koncerta - Berlioz: Bakhanal - Glazunov: Koncertni valček - 15.30-15.45 Glazunov: godalni kvartet v F-duru. Izvajajo člani Trž. godalkvarteta - 16-18 Oddaja za naše področje - 18-18.30 Kulturna oddaja za mladino in pionirje: Odlomki iz knjig »Mladinske knjige« - 18.30-18.45 Zonska ura - 18.45-19 Spevi za sopran - 19-19.15 Napoved časa in poročila - 19.15-19.30 Kulturni pregled - 19.30-22 Rezervirano za prenos - 22-22.30 Reprodukcijska glasba - 22.30-23 Igra Revij. orkester RL. Dir.: B. Adamič.

DNEVNI SPOREDI ZA PONEDELJEK 18. II.

6.30-7 Koračnice, valčki in polke - 7-7.15 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda - 7.15-8 Pester jutranji koncert - 12.30-12.40 Beethoven: Leonora III. del - predigra - 12.40-12.55 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda - 12.55-13.30 Pester koncertni spored - 13.30-13.45 Oddaja za telesno vzgojo: Pogoj za uspešno tekmovanje v smučarskem športu - 13.45-14 Sovjetska glasba - 14-14.30 Mali Radij, orkester, vodi Rudolf Starič - 14.30-14.45 Napoved časa in poročila - 14.45-15 Slovenske pesmi - 15 Poizvedbe - 17.30-18 Radij. orkester, vodi Rudolf Starič - 18-18.30 Oddaja za mladino - 18.30-18.30 Hrvatska in srbska kola - 18.30-19 Literarna ura: Sovjetske novole - 19-19.15 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda - 19.15-19.30 Skladbe ruskih skladateljev poje Komorni zbor RL, dir.: C. Čvetko - 19.30-19.45 Ljudska univerza RL. Oddaja trg. ministrstva: »Kaj pa je ta teden novega«. Razgovor Adamiča in Gnidovca - 19.45-20 Ruska orkestralna glasba - 20-20.30 Prenos ustanovne skupščine društva inženjerjev in tehnikov iz frančiškanske dvorane - 20.30-21 Koncert čelista Luizi Vecchia, pri klavirju dr. Bruno Degraess - 21-21.30 Francoska orkestralna glasba - 21.30-22 Predigre znanih oper - 22-22.30 Iz naših jutrišnjih časopisov, nato reproducirana glasba.

OBVESTILA

Vojna škoda na zaslužku ali plačah

Za izdelavo načrta glede izplačila vojne oškodovane ne treba izpolniti za vsakega oškodovane na zaslužku ali plači in sicer ločeno za vsakega okupatorja posebej po en obrazec št. 9, ki ga je izdala Federalna komisija za vojno škodo za Slovenijo.

Okupator: Nemeec

	1. 1. 1943 -	1. 1. 1944 -	1. 1. 1945 -
1. V času od vstetega dne do vstetega dne	1. 10. 1943 - 31. 12. 1943	1. 1. 1944 - 31. 12. 1944	1. 1. 1945 - 30. 6. 1945
2. Mesečni prejemki lir	2.000.-	2.000.- x 2 2.800.- x 6 3.800.- x 4	3.800.- x 2 3.900.- x 4
3. Število mesečnih obrokov	3	12	6
4. Skupna vsota	6.000.-	36.000.-	23.200.-
5. Tečaj	0,80	0,50	0,30
6. Vsota, navedena pod t. 4., izpremenjena v stare dinarje	4.800.-	18.000.-	6.960.-
Ako bi ne bilo vojne, 7. na mesec bi znašali prejemki v 8. za določ. nav. starih dinarjih pod tšo. 3	5.500.-	5.500.-	5.500.-
8. Razlika med vsotama, nav. pod tšo. 6	16.500.-	66.000.-	33.000.-
9. Razlika med vsotama, nav. pod tšo. 8	11.700.-	48.000.-	26.000.-

Vsota zneskov, navedenih pod točko 9 Din 83.700.-

V to svrhu bo morala v Ljubljani vsaka četrt